

EETU SALIN

TYRMÄSSÄ

PORISSA 1909
OSUUSKUNTA KEHITYKSEN R. L. KIRJAPAINOSSA

*TYRMÄHÄN totuutta tutkimahan
Minut työnsivät herrat kerran.
Täss' työni on nyt, se paljon ei oo,
Mutt' hyvä kun senkin verran.
Niin tiivistä totuuden kallio on,
Siitä paljon ei lonsu irti;
Ja jos huimasti lyö, niin venyessään
Myös lyhentyä voi virsi.
Mä talttaani särkeä vielä en sois,
Sitä tarvita ehkä jos toiste vois.*

*Nää miettehet, laulelot, kertoelmat
Synnystään suuria kiittää; —
Sehän sääntönä on: mitä kylvääkin
Sitä myös saa sitten niittää.
Mä varistan totuuden siementä,
Yli maan sitä kylvän, syydän.
Hei, pystyssä päin! ylös katsehenne!
Sitä toivon, käsken ja pyydän!
Ei köyhyys häpeä, tyhmyys vaan;
Siks' tietoja, taitoja kartuttamaan!*

I. VALHEITA VASTAAN

„Totuuden etuoikeus on voittaa vielä kukistuessaankin, ja valheen ansaittu rangaistus on kukistua voittaessaankin“.

Lauri Stenbäck.

POLIITTISIA AJATELMIA

„Jos olojen kannalta katsoen ei käykään sanominen, että rehellisyys on paras politiikka, niin on joka tapauksessa rehellisyys kaikkea politiikkaa parempi“.

Kant.

„Ei pelota“.

(Saatuani kirjoitusvälineet vankilassa).

No, nythän se saattaa täälläkin aika
Jo kulua rattoisammin,
Kun mietteitani voin kertoella
Ja tulkita tunteitani.

Totuutta tosin ei puhua saa,
Se läksy on mulle tuttu;
Mutta puhu jos ei, vaan kirjoittaa
Niin se vallan on toinen juttu.

Pahemmiksi keinot kiusata ei
Tyrannien paljoa muutu,
Mä kauhusta aijo en vajeta, ei!
En mykäksi liioin suutu.

Mä tiedän kyllä, että jälellä
Vielä tapa on katkoa kaula,
Tai lähemmä taivasta nykästä,
Kun kurkkuun on pantu paula.

Mutta eihän se totuus kurkussa
Juuri tapaa asustella,
Ja päästä se taas jo on matkalla,
Kun pölkyllä asetellaan.

Se kiertää jo toisissa päissä taas,
Ei sitä hirtehen saada.
Terä siihen ei guillotiininkaan
Ei pysty, ei tappaa saata.

Siksi soios harppuni, helähtelee
Vain kantelo tunteiteni;
Kynä käyös, järkeni säätele
Aatelmiksi mietteheni.

„Ei pelota!“ kerskasi Stolypin, —
Ei myös, minä sallin jatkaa
Hirtonuoraanne rumihillani, —
Se on saatanan hauskaa matkaa.

Mik' on painohallitus?

Niin, — mik' on painohallitus?

Jaa, se on kierä juttu.

Jos paljon puhut, puliset,

Niin suulles pannaan lukku.

Ei sallita sun kuuluttaa,

Mit' järki, tunne ilmoittaa.

Jos tästä viel' et käsittäis',

Niin koita julki tuoda,

Mi mielestäs' on oikeaa,

Ja sit' ei sulle suoda;

Vaan vankeutta, linnaa saat,

Kun „solvaat“ vallat, ruhtinaat.

Niin, mik' on painohallitus?

Sen sitten kyllä tiedät,

Kun kruunun, ristin hoteissa
Linnassa aikaas' vietät.
Kas, eihän ilman Jumalaa
Ja kuningasta seiso maa!

Kun Jumala on taivaassa
Niin elää maassa papit,
Ja kuningasta palvelee
Taas toiset mustatakit.
Mutt' ties kuin näiden kanssa ois',
Jos painohallitus ois' pois!

Totuus ja majesteetit.

Vasta viime vuosisadan puolivälissä saavutti Saksan kansa sen taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehitysasteen, jolle Englannissa ja Ranskassa jo edellisen vuosisadan lopulla oli ehditty. Maaliskuun vallankumousmyrskyt v. 1848 vasta puhalsivat ilmiliekkiin saksalaisten povessa kyteneet tyytymättömyyden kipinät.

Vuonna 1847 vallitsi ankara taloudellinen pula. Se herätti myös Saksan porvariston vaatimaan elinkeinoja rasittavain feodaalilaitosten poistamista. Näiden vaatimusten johdosta oli Preussin kuningas Fredrik Wilhelm IV pakoitettu yhdistämään kahdeksat paikalliset maakuntapäivät yhdeksi koko maata käsittäväksi säätykokoukseksi. Jo silloin oli puhetta perustuslaillisesta hallitusmuodosta, mutta avatessaan säätykokousta vannoi kuningas,

ettei löydy mitään mahtia maailmassa, joka voisi hänestä muokata perustuslaillisen hallitsijan. „Jumalan ja hänen kansansa välille“ ei muka „saisi milloinkaan tunkeutua mitään kirjoitettua paperia pykäliseen korvaamaan sallimusta ja vanhaa alamaais-uskollisuutta“. Samaan aikaan kirjotti hän eräälle ystävällensä: „että ainoastaan seitsenker-
taiset naudat saattavat vaatia perustuslakia, ja vielä suurempi nauta olisi se, joka sellaisen vaatimuksen hyväksyisi“.

Mutta maaliskuulla 1848 alkoivat berliiniläiset panna toimeen suuria kansankokouksia, joissa neuvoteltiin hallitukselle tehtävistä vaatimuksista. Näitä kokouksia ryhtyi hallitus asevoimalla hajot-
tamaan. Sotaväki häiritsi ja haavotteli useana päivänä aivan rauhallisiakin kaduilla liikuskelevia kansalaisia. Kahdeksantentoista päivänä sanottua kuuta kokoontui sentähden kuninkaallisen linnan edustalle suuri joukko kansalaisia vaatimaan sota-
väen poistamista kaduilta. Samalla vaadittiin lupaa aseistetun kansanpuolustuksen muodostami-
seen sekä myös ehdotonta painovapautta ja yhdis-
tyneitten maapäivien pikaista kokoonkutsumista. Myös Kölnistä oli samoina päivinä saapunut pikaisia uudistuksia vaativa lähetystö kuninkaan luokse. Linnan edustalle kokoontuneelle kansalle ilmotti oikeusministeri kuninkaan muka jo hyväk-
syneen enemmänkin kuin mitä pyydettiin. Kun sotaväkeä ei kuitenkaan poistettu kaduilta, vastasi

ministerille eräs työläinen: „Ukko paha, sinä et käsitä sitä, ettei yhtään mitään vielä ole hyväksytty“. Yhä äänekkäämmäksi paisui huuto sotaväen poistamisesta. Tähän kansan vaatimukseen vastasi linnan balkongilla seisova kuningas käskemällä linnanpihalta komppanian jalkaväkeä puhdistamaan linnan edustan ihmisistä. Samalla saapui turnauskentältä osasto rakunoita jalkaväen avuksi. Pari jalkaväen joukosta päästettyä kiväärin laukausta antoi silloin alun yleiseen katutaisteluun, joka päättyi vasta seuraavana aamuna hallituksen joukkojen peräytymisellä. Kansan joukosta jäi taistelukentälle 183 kaatunutta. Ne kannettiin 22 päivänä maaliskuuta juhlallisessa saatossa kuninkaallisen linnan pihalle ja hänen majesteettinsa vaadittiin tulemaan ulos katsomaan armollisia tekojansa. Vavisten totteli kuningas kutsua ja hatuttomin päin vaati kansa majesteetin osottamaan kunnioitusta vapauden uhreille. Sekin tapahtui. Samalla lupasi hän hyväksyä kaikki kansan vaatimukset. Kolmetoistatuntinen kansan voitolla päättynyt katutaistelu oli niinmuodoin muuttanut röyhkeän Fredrik Vilhelm IV:n „seitsenkertaiseksi naudaksi“. Mutta pian hän taas unhotti tämän perinpohjaisen nöyryytyksensä.

Heti vallankumouksen tapahduttua, kun omistavat luokat asettuivat työväestöön nähden vihamieliselle kannalle, sai kuningas heistä tukea taantumushaluisille harrastuksillensa. Jo maaliskuun

21 päivänä — siis ennen kun vallankumouksen marttyyrit vielä olivat maahankaan ehditty kätkeä, — pyysi porvaristo hallitukselta Berliinistä juuri poistettujen kaartijoukkojen takaisin kutsumista muka omaisuutta suojelemaan. Tätä pyyntöä ei sentään vielä silloin arvattu panna käytäntöön, mutta toisia muka kansalle ystävällisempiä sotilasjoukkoja marssitettiin Berliiniin jo maaliskuun 30 päivänä. Ja kun 2 päivänä huhtikuuta kokoon-tuneet Preussin maapäivät päättivät yleisellä ääni-oikeudella kokoon kutsuttavan parlamentin tehtäväksi kuninkaan kanssa „sovittelemalla“ saada aikaan perustuslaki maalle, niin eipä hänen majesteettinsa valta-asema taas enään ollut suurestikaan vaarassa. Tsaari Nikolai I tukemana Venäjältä käsin ja ruhtinas Metternichin Itävallasta päin nosti taantumus voimakkaasti päätään. Vastavallankumousta joudutettiin v. 1848 syyskesällä sekä Itävallassa että Saksassa kaikilla voimilla ja keinoilla. Mutta vasta lokakuulla kerkisi Berliinin parlamentti varsinaiseen perustuslain laadintaan.

Kun parlamentti nyt ryhtyi valmistamaan kuninkaan ja kansan välille paperia, jonka pykälillään piti määritellä ja rajoittaa itsevaltaisen hallitsijan oikeudet, kiihdytti se sillä jo ennestään alkaneita parlamentin hajotuspuuhiä. Lain ensimmäisessä luvussa pyyhkäistiin kuninkaan tittelistä sanat: „Jumalan armosta“, poistettiin ritaristo ja aateli y. m. Tätä eivät Fredrik Vilhelm IV:s ja hänen

lakeijansa saattaneet sulattaa. Sotaväkeä kerättiin sen vuoksi yhä enemmän Berliiniin ja kun 1 päivänä marraskuuta saapui Wienistä sanoma, että siellä oli vastavallankumous voittanut, muodostettiin Berliinistä heti uusi mitä taantumuksellisin ministeristö. Parlamentti ymmärsi, että sen asema oli uhattu ja valitsi lähetystön kuninkaan kanssa neuvottelemaan aseman johdosta. Luettaessa parlamentin adressia kuninkaalle tarttui kuningas miekkansa kahvaan ja käänsi lähetystölle selkensä. Eräs lähetystön jäsen, radikaalisen puolueen johtaja, Johan Jakoby kysyi silloin kuninkaalta: „Eikö hän tahtonut kuulla lähetystöä?“ Siihen kuningas antoi tylyn vastauksen: „Ei“. Tähän virkkoi Johan Jakoby: „Se on onnettomuudeksi kuninkaille, etteivät he tahdo kuulla totuutta“.

Tähän loppuukin historiikkini Berliinin vallankumouksesta sekä taantumuksellisista toimenpiteistä. Täällä tyrmässäni vaan kiintyy mieleeni tuollaiset historialliset tapahtumat, milloin totuus ja majesteetit törmäävät vastakkain. Milloin aatelen, miltä mahtoi tuntua Johannes kastajasta istua Herodeksen vankina totuuden puhumisensa vuoksi; miltä tuntua se, kun itse Kristuksella, joka kehui itseänsä personoituksi totuudeksi, ei kuitenkaan riittänyt rohkeutta astua puolustamaan Johannesta. Milloin taas muistuu mieleeni paljon myöhempiä samankaltaisia tapauksia. Mutta „totuutta ei saa puhua“. Sen vuoksi julkaisen tässä

ennen puhuttua totuutta majesteeteille majesteeteistä.

Sveitsiläinen tohtori E. v. Schneider kirjottaa:

„Kun keisari Aleksanteri I oli kouluijässä, otti hänen isoäitinsä keisarinna Katarina II nuoren suuriruhtinaan opettajaksi sveitsiläisen koulumestarin Fredrik Cæsar de Laharpe'n

Laharpe ei ollut tavallinen prinssien opettaja. Mitä hän aikoi nuorelle oppilaalleen opettaa, nähdään siitä opetusohjelmasta, jonka hän v. 1784 antoi keisarinnalle. Siinä lausui opettaja m. m.:

„Tulevan hallitsijan ei pidä tulla fysikeriksi, ei luonnontutkijaksi, ei maantieteilijäksi eikä oikeusoppineeksi, vaan kunnioitettavaksi mieheksi ja valistuneeksi kansalaiseksi; hänen tulee opetuksesta omistaa itselleen niin paljon, että hän ymmärtää sen arvon ja saa selvän tunnon hallitsijan velvollisuuksista, jonka käsiin monen miljoonan ihmisen menestys on uskottu. Ja mikäpä tiede olisi sopivampi herättämään isänmaanrakkautta kuin historia? Jokainen kansalainen, joka haluaa hyödyttää maatansa ottamalla osaa sen yleisiin asioihin, on velvollinen opiskelemaan historiaa. Vielä suuremmassa määrässä on siihen velvollinen tuleva hallitsija.

Mutta opetuksen suunnan tulee olla sellainen, ettei siitä voida ammentaa mitään vahingollisia periaatteita. Ei saa koskaan unhottaa, että Aleksanteri suuri, joka oli erinomaisen nerokas ja jolla

oli loistavat lahjat, hävitti Aasian ja teki niin paljon hirmutöitä vain sen vuoksi että tahtoi matkia Homeron sankareita; eikä myöskään, että Julius Cæsar, joka vuorostaan jäljitteli Aleksanteri suurta, teki rikoksen, kun hävitti isänmaansa vapauden. Meidänkin päivinämmme on Qvintus Curtiuksen ajattelematon lukeminen tehnyt eräästä pohjoismaisesta hallitsijasta, jolla muuten oli sankarilliset ominaisuudet, alamaistensa tyrannin ja miljoonain ihmisten vitsauksen“.

Tämän mukaisesti rupesi Laharpe opettamaan historiaa korkealle oppilaalleen ja hänen veljelleen suuriruhtinas Konstantinille.

V. 1785 ja 1786 käsitteli opettaja Rooman historiaa, varsinkin keisariajan historiaa Hän on itse pannut kirjaan, mitä hän oppilailleen saneli. Joka tilaisuudessa terotettiin oppilaitten mieleen, että kansoilla on oikeus torjua sortoa. „Jokaisella sorrolla on rajansa“, sanoi heille Laharpe Rooman orjasodasta puhuttaessa, „ja vastustuksen oikeus on koko ihmiskunnalla. Ei ole maanpallolla sitä ihmistä, kurjintakaan, joka tyynesti kärsii sortoa, ja vaikkakin tämä oikeus vallanpitäjiä vastaan todellisuudessa ei vaikuttaisi mitään, niin ei sitä sittenkään voi kieltää ja se pysyy vaarallisena vaikuttimena saattamaan ihmisiä epätoivoon“.

Luonnollisesti ei Laharpen tapainen opettaja myöskään hyväksynyt „vallottajan oikeutta“. Hänen silmissään oli vallottajan ja varkaan välillä

vain sangen pieni ero. „Ero minun ja sinun välillä, sanoo varas vallottajalle, on se, että minä vain varastan ja että minut on hätä siihen pakottanut; kun minut saadaan kiinni, kärsin rangaistuksen. Mutta sinä ryöstät monen tuhannen miehen etupäässä, teet sitä huviksesi ja sinulla on imartelijoita, jotka sinua siitä ylistävät“.

Ruhtinaitten kopeutta suomi Laharpe opetuksessaan ankarasti. „Rooman keisari Caligula nimitti hevosensa konsuliksi ja tällä vuosisadalla uskalsi Ruotsin kuningas Kaarle XII maansa senaatille uhoitella lähettävänsä saappaansa heidän joukkoonsa edustamaan hallitsijaa; mutta Chereaan tikari kosti roomalaisten puolesta ja luoti vapautti Ruotsin ruhtinaasta, joka oli syntynyt maansa turmioksi“. Niinikään opettaja totuuden mukaisesti esitti ruhtinaitten asemaa kanssaihmistensä joukossa. „Ruhtinaan korkea asema, joka ei salli hänen nähdä, kuulla ja kokea, mitä yksinkertainen yksityismies kansan joukossa näkee ja kokee, estää häntä myöskin saavuttamasta tarpeellista ihmis- ja asiantuntemusta ja pakoittaa häntä luottamaan muihin ihmisiin, jotka voivat häntä pettää“.

Mutta Laharpen suorapuheisuus meni vielä pitemmälle, kun hän esitti suuriruhtinaille mieliteitään hallitsijoista „jumalan armosta“ ja kruunattujen päitten pyhydestä. Hän sanoi:

„Väkivallalla ovat valtaistuimet perustetut, mutta niiden tukemiseksi ja väkevämmän ja heikomman

sovittamiseksi on täytynyt laatia perustuslakeja, joiden kautta järjestys palautettiin ja oikeus saatettiin valtaan. Muuten saattaa hallitsija, joka näitä lakeja jaloin polkee ja näitä laitoksia halveksii, ihmisiä muistamaan sitä epärehellistä lähdettä, josta hallitsijan valta kerran on alkanut; hän saattaa jälleen kysymyksen-alaiseksi sen, mikä jo kauan sitten oli ratkaistu ja hän saattaa siten joutua pahoihin tapauksiin.

Turhaan ovat ministerit yrittäneet esittää ruhtinasvallan lähdettä pyhäksi; turhaan ovat hallitsijat itse nimittäneet itseänsä jumalan armosta hallitseviksi, turhaan kieltäneet olevansa velvolliset kenellekään tekemään tiliä käytöksestään: koko tällä romulla eivät he ole voineet itseltään salata sen joutavuutta, eikä muihin; ja joka kerran kuin on ollut ratkaiseva törmäys väkivaltaisen ja vääryyttä harjoittavan ruhtinaan ja hänen alamaistensa välillä, ovat viimemainitut osoittaneet halveksivansa moisia vaatimuksia.

Ja eikö todella olisikin perin järjetöntä uskoa, että se, joka on luonut päällämme valaisevat luke-mattomat auringot, olisi antanut meitä muita usein heikommille yksityisille ihmisille oikeuden miensä mukaan menetellä lähimmäistensä kanssa; ja voisiko kukaan kylmäverisesti ajatellakaan, että Caligula, Nero, Borgia, Filip II, Tshingis kaani, Ludvig XI, nuo ihmissuvun häpeäksi ja onnettomuudeksi syntyneet ruhtinaat, ovat ylhäällä

asuvan suuren olennon lähettäjäitä, jopa edustajia.

Lakien tunnollinen noudattaminen, perityn valtiojärjestyksen ylläpitäminen, alamaisten oikeuden varteenottaminen, ne, Teidän keisarilliset korkeutenne, ovat hallitsijan vallan varmimmat takeet. Tulette näkemään että kaikkialla, missä valtaistuim perustuu perustuslakeihin, joita tunnollisesti noudatetaan, se pysyy vakavana ja että kaikkialla, missä hallitsija on vain kansakunnan ensimmäinen virkamies, valtion ensimmäinen palvelija ja kansansa isä, häntä suojelevat lait ja alamaisten rakkaus paljoka paremmin kuin linnoitukset ja sotamiehet.

Toiselta puolen näette, että niissä aasialaisissa ja afrikalaisissa despoottivaltioissa, joissa ainoastaan väkevemmän oikeutta tunnustetaan, joissa valtaistuim on sen, joka sen ensiksi anastaa ja joissa oikeutena on ainoastaan se, mitä hallitsija ja hänen ministerinsä suvaitsevat, niissä tapahtuu vallankumous vallankumouksen jälkeen ja valtaistuimen rauniot tavallisesti hautaavat alleen sen, joka valtaistuimella on istunut.

Englannin historia menneellä vuosisadalla näyttää meille kaksi lopputapausten esimerkkiä, jotka ovat niin muistettavia, ettei niitä voi mainitsematta jättää. Nämä tapaukset tapahtuivat sen vuoksi, että itsetietoisen kansan oikeuksia loukattiin ja että hallitsija otti itselleen mielivaltaisen vallan. Englannin kuningas Kaarle I, rakastettava ja hyvä

ruhtinas, vaan liian heikko ja sokeasti ympäristönsä vaikutuksista riippuva, rupesi toisten viettelystä loukkaamaan alamaistensa oikeuksia ja pakotti siten heidät tarttumaan aseisiin. Alamaiset voittivat hänet monessa tappelussa ja onnettomuudekseen joutui kuningas vangiksi. Erityisesti asetetun tuomioistuimen edessä julistettiin hänet syy-pääksi maankavallukseen ja tuomittiin kuolemaan. V. 1640 mestattiin hän linnansa edustalla Whitehallissa. Alamaisten kosto ulettui vielä syvemmällekin, sillä kuninkaallinen huone karkoitettiin maasta ja kuninkuus juhlallisesti lakkautettiin.

Mutta tämä suuri esimerkki ei kantanut hedelmiä hänen pojassansa Jaakko II:ssa, joka valtaistuimellaan osoitti, tyrannin ja kiihkoilijan paheita ja nostatti sotajoukon väkivaltaisuuksia tukemaan.

Epätoivoon saatettuina nousivat englantilaiset aseisiin joka taholla. Yksin kuninkaallinen armeijakin laski aseensa, vihatun hallitsijan täytyi paeta ja kansakunta erotti hänet kuninkuudesta v. 1688.

Nämä ovat hedelmät turmiollisista neuvoista, joita herkkäuskoiset, heikot, hidasluontoiset, vaan kuitenkin itserakkautta täydet ruhtinaat saavat ympärillään olevilta imartelijoilta, nämä ovat seuraukset niistä yhtä petollisista kuin vaarallisistakin periaatteista, että hallitsijat ovat lakien yläpuolella ja etteivät he ole teoistaan vastuunalaisia kansalle ja että kansa on olemassa vain työtä tehdäkseen, totellakseen ja vaietakseen.“

Neron luonnetta kuvatessaan sai opettaja aihetta puhua hallitsijan luonnonlahjoista ja pikkuharrastuksista. Niistä tultiin seuraavaan loppupäätökseen:

„Historiassa tulette tutustumaan useihin sellaisiin ruhtinaiisiin, jotka ovat olleet kyllin onnettomia tuntemaan velvollisuutensa niin väärin kuin yllä on kerrottu; ja monessa Europan harvinaisuus-kokoelmassa tullaan teille näyttämään ylhäisten käsien valmistamia mekaanisia teoksia; pankaa ne oikein huomioon: ne ovat kouraantuntuvia todistuksia typeryydestä ja ikäänkuin valitushuutoja ihmiskunnan kohtalosta, joka niin usein on uskottu huonosti kasvatettujen ruhtinaitten käsiin, joilla ei ole vähintäkään käsitystä säätynsä velvollisuuksista, koska heille ei ole koskaan sanottu, että heillä on sellaisia velvollisuuksia, ja joilla on vähimmän tietoa siitä, mitä heidän enin pitäisi tietää“.

Laharpe'n jälkeenhjättämät paperit sisältävät loppumattoman joukon todistuksia, että tämä ruhtinaitten opettaja on poikkeus kaikista muista ruhtinaitten opettajista. Venäjän mahtava keisarinna ei näy pahastuneen vapaamielisen sveitsiläisen opetustoimesta. V. 1786 kirjoitti Laharpe isälleen, että keisarinna oli hänelle sanonut: „Periaatteet, joita Te teroitatte suuriruhtinaitten mieleen, ovat sopivia karkaisemaan heidän sielujansa; minä itsekin luen niitä suurimmalla mielihyvällä ja olen äärettömän tyytyväinen Teidän pyrintöihinne —“.

Mikä vaikutus on Laharpe'n opetuksilla ollut Aleksanteri I:n luonteeseen? Näin kysyy kirjoituksen tekijä E. v. Schneider ja vastaukseksi viittaa *Suomen* ja Puolan vapaamieliseen kohteluun sekä Aleksanterin omaan yksinkertaiseen, komeilu- ja näkymishalusta vapaaseen olentoon, jotka riittävät todistamaan kasvattajan jalostuttavaa vaikutusta häneen.

Ollapa vieläkin sellaisia opettajia majesteeteilla!

Halla ja myrsky.

Taas on sumu soilla jo,
Jo uhkaa taaskin halla,
Vaikka vasta kansa voi hki
Talven vallan alla.

Melkein liian paljon Herra
Kärsimystä koittaa;
Toinen kerta tuntuu jo
Kuin kiukku alkais' voittaa.

Ojatöissä häärineet
On hyvin kyllä köyhät,
Kuivunut ja maatunut
On sammalsuot nuo löyhät.

Kylmän lähteet kuivuisi,
Jos tuolta Turjan mailta,
Jäätäisi ei pienet hallat
Silloin touon tainta.

Turjan tuulta vastassa
Kun oisi metsät vankat,
Mätäsydämisiä,
Jos ei ois' suuret hongat.

Huurut harmaat, huolet tummat
Silloin hälveneisi,
Eikä meiltä toukojamme
Öinen vieras veisi.

Myrskyyn pursi joutuu jos,
Niin säikähtää ei auta.
Kokka tuulta kohti vaan,
Ja vastaan jumal'auta!

Ruori jos on kunnoton,
Niin airoilla voi auttaa.
Ajan rientomarssia,
Vain rajutuulet soittaa.

Airoillensa kukin siis,
Ja eespäin matkan määrä!

Tuulen päälle pyrkimys,
Ei suinkaan suunta väärä.

Myötätuuleen päästää jos,
Niin paisuu myrskyn voima.
Ylös! ylös kurssi vaan!
Se vastaisuuden hoiva.

Usko auttaa.

Marraskuun ensipäivänä 1908 sain tyrmääni jo 18 päivänä lokakuuta lähetetyn näin kuuluvan sähkösanoman:

„Helsingin työväki uutta taloan vihkiessään muistelee lämpömielin entistä puheenjohtajaansa ja ensimmäisen talonsa ostajaa. Asia, jonka puolesta olet toiminut, työskennellyt ja kärsinyt, edistyy, se olkoon lohdutuksenasi. Tuhansien toverien lämpimät, rohkaisevat tervehdykset!

Valtuutettuina Tainio ja Perttilä“.

Nuo sähkösanoman muutamit sanat johtivat muistiini useita tapahtumia Helsingin Työväenyhdistyksestä kymmenkunta vuotta sitten. Kerron niistä sellaisia, joilla arvelen olevan yleisluontoista merkitystä.

Helsingin Työväenyhdistys majaili lähes perustamisestaan v. 1884, eli tarkemmin sanoen vuodesta 1887 vuoteen 1898, talossa n:o 12 Kaivokadun varrella. Ensimmäisenä kymmenenä vuotenaan se tosin ei suuresti työläisiä liikuttanut. Suuren suuri enemmistö työväestä tuskin tiesi missä koko Työväenyhdistys majaili, vielä vähemmän mitä se toimii ja mitä sen pitäisi toimiman. Mutta yhdeksänkymmenluvun puolivälissä tämä suhde alkoi muuttumaan. Niiden muutamien yksityisten työläisjäsenten lisäksi, jotka yhdistyksen alkuaajoista asti olivat siihen kuuluneet, liittyi nyt jo muutamia kymmeniä, sittemmin satoja. Ja suurena lakko-kesänä 1896 tiesivät jo tuhannet työläiset eri ammattialoilta missä on Helsingin Työväenyhdistys, kuin myös mitä siellä pääasiallisesti toimitaan ja mitä yhdistyksellä kaikkine eri osastoineen, toimikuntineen ja puuhineen noin ylimalkaan sanoen tarkoitetaan. Ilman erityistä asiaakin alkoi jo Työväenyhdistyksen huoneusto vetää työläisiä joutohetkinään puoleensa. Pyhäsin ja työlakko- tai muiden yleistä mielenkiintoa herättävään tapausten aikana olivat jo kaikki huoneet (toisinaan pakatenkin) täynnä. Työväenyhdistyksen varsinaiselle valiojoukolle oli se jo tullut toiseksi kodiksi, jopa muutamille miltei ensimmäiseksi ja ainoaksikin.

Eräänä huhtikuun lauantaina keväällä 1898 leviää sitten tieto, että Helsingin Anniskeluosakeyhtiö on vuokrannut sen talon, johon Työväen-

yhdistys jäsenineen jo oli ikäänkuin kotiutunut. Seuraavana päivänä, sunnuntaina, tuo jobinposti vasta kerkiää tulla jäsenten kesken yleisemmin tunnetuksi. Katkerasti se kaivelee mieliä. Kuulevat siinä kapitalistit ja viinapatruunat kunniansa, kun tuo huoneiston anastus Työväenyhdistykseltä kapakaksi käsitetään ei ainoastaan työväenliikkeen katalaksi vastustamiskeinoksi vaan vielä sen ohessa solvaukseksi ja ilkeäksi ivaksi niitä ihanteita kohtaan, joita työväki jo alkoi huomattavasti omata. Eikä tuo mielen katkeruus purkaudu ainoastaan sanoiksi, myös vastatoimenpiteitä suunnitellaan samalla. Niinpä siinä sunnuntain aamupäivällä kerrottuaani sen ikävän huoneistoutisen ammattiosastoni kokouksessa, ehdottaa joku sen johdosta lakattavaksi käymästä Anniskeluyhtiön kapakoissa. Ehdotus saavuttaa yksimielisen hyväksymisen mielenosoitusmerkityksessä. Saman päivän iltaan mennessä on tuo kapakkalakko-ajatus jo koko lailla laajentunut. Kurikan Matti ja muurari Johansson suunnittelevat jo eräässä juttutuvan nurkassa mahdollisuutta lakata työväen tykkänään käyttämästä väkijuomia, kumminkin toistaiseksi. Tuohon juttuun takertuu useampia. Väitteitä kuuluu myötä sekä vastaan. Lakkoajatusta yhtyy kannattamaan yhä useampi. Kysymyksestä intresseeratut vetäytyvät sen vuoksi johonkin sivuhuoneeseen keskustelemaan asiasta perusteellisemmin. Siellä syntyy tuima väittely. Muutamat pitävät

sellaiseen hommaan yhtymistä kerrassaan nauretavana, toiset epäilevät, ettei voi saada joukkoja innostumaan asiaan riittävän suuressa määrässä ja pieni joukko taas ei ole mistään merkityksestä. Tuommoisten joukossa oli myös Taavi. Pääseepä siinä silloin väittelyn kuumuudessa suustani lause, jota en tyyneellä mielellä ollessani ole halukas toistamaan, sillä lyhytnokkaiset voisivat siitä loukkaantua, yksinkertaiset käsittää ja ilkeämieliset tulkita sen väärin, vaikkakaan se ei sisältänyt muuta kuin minun rajattoman luottamukseni agitatsioonin voimaan. Viittaaminen siihen sisältyy kuitenkin tämän kirjoituksen suunnitelmaan, joka selviää myöhemmin. Nyt on ennen sitä jatkettava vähän vielä juomalakkovalmistuksia saadaksemme sen lennokkaaseen vauhtiin.

Väittelyn tulokseksi kun kerran jäi juomalakko-aatteen toteuttaminen käytännössä, tarkoituksella temmata joukot työväenaatteen vaikutuspiirin sisälle ja osottaa nahjustelevalle raittiusväelle mitä tietä on pyrittävä viemään raittiusaatetta perille, jos vakaumuksen tie, kuten me uskomme, ei näyttäydy päämäärään vievältä. Mutta ennen kaikkea oli valtavalla joukkoliikkeellä näytettävä viinapatruunille, ettei kansa vielä ollut niin himojensa orjuudessa, että sen kanssa oli mahdollista menetellä miten mielivaltaisesti tahansa. Anastajille oli osotettava anastettavien siveellinen tarmo. Eikä viipynyt montakaan päivää ennen-

kun koko kaupunki kohisi suuresta väkijuomalakosta. Jo kaksi viikkoa tämän jälkeen täyttyi kaartin maneesi juomalakkoon halullisista ja Vapunpäivänä kertyi mielenosoittajia Mäntymäelle noin 15,000 henkeä. Koko maan tempasi mukaansa se valtava vihuri. Ja vaikka itse tuo liike, juomalakko semmoisenaan, olikin ohimenevä puuskaus, jommoisena se oli alkuunpanijainsa taholta ajateltukin, jätti se kuitenkin tuntuvia jälkiä raittiusliikkeeseen. Kieltolakivaatimus astui sen jälestä päiväjärjestykseen ja myötätuntoisuus, lähempi yhteistoiminta raittiusliikkeen ja työväenliikkeen kesken, jäi juomalakon seuraukseksi. Kapitalistimailmaa sellainen jättiläisliike hämmästytti ja työläisiä se suuressa määrässä herätti. Kaikki kävi niinkuin oli laskettukin. Meidän kannalta katsottuna onnistui juomalakko ihan mainiosti. Onnistui aivan niinkuin uskoimmekin ja ainoastaan senvuoksi, että uskoimme sen niin onnistuvan. Usko auttaa.

Mutta siinä oli vasta yksi osa sanottavastamme. Pääasia, itse tämän jutun ydin on vielä kertomatta. Edellinen oli vaan asetettava tämän yhteyteen sentähden, että se antoi vauhtia seuraavalle:

Vielä samana iltana, kun edellä kerrottu juomalakon synnytyskeskustelu oli pidetty, jupakoitaan Työväenyhdistyksen juttutuvassa siitä huoneistokysymyksestä. Miehissä siinä mietitään mihin ihmisen pojat (tyttöjä ei silloin juuri ollutkaan mukana) Kaivokadulta lähdettyä päänsä kallistaisi-

vat. Niin kipeästi tuntui tuo huoneiston anastus koskevan työläisten rintoihin, että voi uskoa sen johdosta ryhdyttävän verrattain suuriinkin uhrauksiin, jos vaan sopivalla tavalla pudistaa kansan karttuisata kättä. Siihen luottaen rohkenin siinä innostuksen inspireeramana ennustaa vuoden perästä olevan Helsingin Työväenyhdistyksellä oman talon. Tainio muistuttaa nyt äskeistä huimaa väitettäni juomalakkokeskustelussa. Niin mahdottomalta tuntuvaakin olinkin silloin väittänyt, myönsi hän kuitenkin sen saattavani toteuttaa ennenkuin tämän väitteen, että Helsingin Työväenyhdistyksellä olisi vuoden päästä oma talonsa, sillä paitsi jo mainittua uskoani ei siihen suurin muuta edellytyksiä näyttänyt olevan. Se jotain nelisen-tuhatta markkaa, mikä yhdistyksellä lienee silloin sitä varten ollut säästetty, ei Helsingin talonostokysymyksissä varsinkin keskikaupungilla merkitse juuri mitään. Hra W. von Wrigth oli jo aikaisemmin kolkutellut kaupungin isien omiatuntoja, anomalla tonttia Työväenyhdistykselle, niin ettei siihenkään keinoon nyt huolinut turvautua, kun katseet yläilmoissa Työväenyhdistystä kohtaan olivat muuttuneet entistä karsaammiksi.

Kesäkuusta siirtyi sitten Työväenyhdistys vuokralaiseksi taloon n:o 27 Yrjönkadun varrella. Lakko, agitatiooni, yleiset kokoukset y. m. riistivät ajan kesäkautena niin, että omatalo-kysymys, paitsi sitä varten pidettyjä ja entistä paremmin onnistu-

neita arpajaisia, sai syksyyn asti levätä. Mutta syksyn tullen se sitten otettiin oikein toden-
teolla esille. Ääretön tilanahtaus muistutti aina
mieliin asian tärkeyttä, ja mieliala työväestössä
tuntui jo ilmeisesti sellaiselta, että tuumasta voi
tulla tosi. Mutta kun tästä huomautin eräässä
kahdenkeskisessä juttelussa Wrigthille, koettaen
saada myös häntä asiasta innostumaan, ilmaisi
hän epäilyksensä hommasta sanomalla: „Te vaan
luotatte liian paljon siihen työväkeen. Sen innostus
on ainoastaan hetkellistä, eikä sille voi perustaa
yritystä, jossa kysytään suuremmoista aineellista
uhrausta ja jatkuvaa sitkeyttä onnistumisen eh-
tona“.

Mutta kuten sanottu puuhaan ryhdyttiin tuollai-
sista epäilyistä huolimatta. Ensinnä suunniteltiin
kannatusosakeyhtiön muodostamista sitä varten,
vaan ennenkuin se puuha kerkisi kunnolleen sel-
vitä katsasteltiin jo mikä talo se parhaiten sopisi
Työväenyhdistykselle. Tiedettiin omistajain olevan
halukkaita myymään myös sen talon missä oltiin.
No mitäs muuta kuin ostetaan pois. Mutta kysy-
myksessä on kahdeksankymmentätuhatta markkaa
käteistä rahaa. Mistä heltiää sellainen summa?
Niin, mistä tosiaankin — sillä välit kapitalistien
kanssa ovat juuri kireimmillään. Sähköjohdot
Työmiehen painosta ovat parhaillaan katkaistut,
paperi kielletty, „oma lehmä on ojassa“. Mutta
talo tässä täytyy saada, muuten kenties joudumme

koko liikkeen kanssa taivasalle. Ja se päätetään ostaa, raha-asiat selviytykööt perästä. Vuoden kuluttua on kuin onkin Työväenyhdistyksellä oma talo. Usko auttoi.

Ilman lujaa uskoa ei niillä edellytyksillä olisi arvattu ryhtyä asiaan. Mutta luottamus tuhansien yksilöjen yhdistettyyn tahtoon antaa pontta suurempienkin yrityksien läpi viemiseen. Joukkojen yhdistynyt tahto voi rakentaa temppelejä miltei tyhjästä ja kaataa kukistumattomilta näyttäviä valtaistuimia ikäänkuin yhdellä käden-käänteellä. Uskoa ei vaan saa puuttua, innostus, jota niin usein kaivataan, seuraa kyllä uskosta. Usko taas syntyy kulloinkin kyseessä olevain tosiasiain tuntemisesta tajuntaan herätettynä joukkovaistona, jonka kokemus, summittainen tieto ja tunto asiain oikeudellisuudesta muodostavat. Tärkeänä tekiänä uskon muodostamisessa on myös aika. Sopiva aika on usein kaikki kaikessa. Yritys, joka sopivan ajantullessa saattaa onnistua aivan kuin itsestään, ei sopimattomalla ajalla läpäise minkäänlaisilla väkinäisponnistuksilla. Mutta milloin on sopiva aika? Se on kysymys, joka erinäisissä asioissa edellyttää kaikkien tekiäin käsittämistä sellaisina kuin ne uudistavain voimain liikkeelle saatettua voivat ilmetä ja toisiinsa vaikuttaa. Mutta jättäkäämme filosofeeraminen siksi, kunnes olemme maksaneet Työväenyhdistykselle äsken ostamamme talon sen entisille omistajille.

Kuinka karttuisa on kansan käsi, kuinka innokkaasti Helsingin työväestö tarjoutui antamaan roponsa oman talonsa hinnaksi, kuinka suuressa mitassa se osottautui ansaitsevansa sen luottamuksen, joka siihen oli asetettu, siitä kaikesta sai käsityksen Työväenyhdistyksen arpajaisista kesällä 1899. Rohkeimpainkin arpajaistoimikunnan jäsenten mielestä oli jo riittävästi uskallettua valmistaa arpajaiset 30,000 (sanoo kolmellakymmenellä tuhannella arpalipulla). Vähäinen ei niinmuodoin ollut hämmästyksemme, kun tuo 30,000 lippua loppui aivan alkuunsa. Loppui tosiaan niin kesken, ettei monikaan puistoon saavuttuaan, suuren tungoksen vallitessa, enään saanut ainoatakaan, joten kuului äänekästä murinaa siitä, ettei paperia oltu hankittu niin paljon kuin ihmiset olisivat sitä ostaneet. Ja kun poliisikamari määräsi, kaiketi tungosta arpajaiskentällä ehkäistäkseen, pääsymaksun otettavaksi Hesperian portilla, jonka pääsymaksun arpajaistoimikunta asetti ainoastaan 10 penniksi hengeltä, niin vaikka pääsylippujen myyjät sanoivat ylen suuressa tungoksessa olleen mahdotonta kaikille keritä pääsylippuja myydä, karttui siitäkin sentään tuloja 1,100 markkaa. Yksitoistatuhatta henkilöä siis hellitti pääsymaksunkin. Ja se oli siihen aikaan hämmästyttävä ennätys. Sittemminhän ne ovat Helsingin Työväenyhdistyksen arpajaiset, samoin kuin kaikki muukin, vielä suuremnoisemmiksi kehittyneet. Mutta suuremmathan,

niin monta kertaa suuremmat, ovat myös nykyään tarpeet ja edellytykset.

Alussa julaistu sähkösanoma ilmottaa Helsingin työväen nyt saaneen itselleen jättiläispalatsin, talon, johon verrattuna tuo 1899 ostettu on todellakin „torppa“, kuten sitä on kutsuttukin. Uskoa, innostusta ja uhrautuvaisuutta on niin ollen edelleen jatkunut.

Tämän, nyt vihityn Helsingin Työväenyhdistyksen talon vieressä kohoaa myös toinen mahtava kivimuuri, joka on koko maan työväen uskon ja uhrautuvaisuuden todistus. Tarkotan Työmieslehden taloa. Sen saman lehden, jonka menestymistä myös herra Wrigth aikansa siihen määrin epäili, että rohkeni lyödä vetoa siitä, ettei se puolta vuotta enempää ilmesty. Mutta lehden puuhaajat, lukijat, tilaajat uskoivat asiaan, uskoivat Suomen työväen käsityskykyyn; eivätkä he siinä ole pettyneet. Kohoaapa jo kautta maan Työväenyhdistyksien taloja, toinen toistaan uhkeampia. Miljooneja ne jo maksavat. Kymmenittäin jo ilmestyy työväelle omia sanomalehtiä, niistä useammalla on omat kirjapainot. Kymmenintuhansin painoksin jo julaistaan työväenasioita, sosialidemokratiaa, käsittelevää kirjallisuutta. Numerot järjestyneiden luvusta maassa, sekä sosialidemokratisen puolueen äänestäjien luku eduskuntavaaleissa antavat vielä todellisemman, vielä suuremmoisemman kuvan työväen luokkatietoisuudesta, toisiinsa turvautu-

vaisesta yksimielisyydestä ja uskosta asiansa voittoon.

Viitaten vaan tässä näihin pintapuolisiin, jokaiselle silmin nähtäviin, kourin tuntuviin tosiasioihin voimme ylpeydellä huudahtaa: Mikä loistava ennätys kymmenessä, korkeintaan viidessätoista vuodessa! Tämän tuloksen saavuttamiseen on usko työväen omaan voimaan enemmän kuin mikään muu vaikuttanut. Ja tulos lisää yhä uutta uskoa, johtaa uusiin vielä suuremmoisempiin yrityksiin, uusiin hyödyllisempiin, tosiasiallisempiin voittoihin.

Jälkikirjotus: Vasta vankilasta vapauteen päästyäni sain käsiini Helsingin Työväenyhdistyksen talon vihkiäisjuhlaan (Lokakuun 17—18 päivinä 1908) toimitetun juhla-julkaisun: „Torpista kivitalloon“. Sen toimittaja toveri Eedvard Valpas antaa siinä perin seikkaperäisen ja numeroilla todistetun selostuksen Helsingin Työväenyhdistyksen talopuuhista, mainitun yhdistyksen vuosikertomusten, pöytäkirjain y. m. asiapaperien sekä oman puuhissa mukana olonsa perusteella. Jo tyrmässä ollessani näin arvellen tapahtuneen, muodossa tai toisessa, niin aineiston puutteessa ja viimeiset kymmenen vuotta Helsingistä poissa oltuani en yrittänytkään Valppaan esittämää puolta aineen käsittelyssä tavoittelemaan. Piirsin vain paperille sen mitä hetken tunnelma toi muistiini. Nyt

„torpista kivitaloon“ luettuani on minulle mieluista, että tuo todistelevampi puoli on tullut niin ansiokkaasti suoritettua. Se kun numeroilla todistaa tuon yhä enemmän käsitystäni vahvistavan ja ilahuttavan ilmiön, että Helsingin työväestön uhraukset, innostus ja usko ovat edelleen jatkuvasti lisääntymässä, vieläpä enemmän kuin rohkeasti-kaan laskien osasin mielessäni kuvitella.

Valpas lopettaa kertomuksensa kirjoittamalla: „Koko tämä selostus, alusta loppuun asti, osoittaa todistetusti ja varsin loistavalla sekä luottamusta synnyttävällä tavalla, että vähävaraiset työläisjoukot saavat aivan suuremmoisista tuloksia aikaan kun yrittävät suurin joukoin ja yksimielisesti: Tällainen yritteliäisyys pitää olla vallalla uudessa talossakin. Tätä on käytettävä yhä suurempien aineellisten ja sivistyksellisten voittojen saavuttamiseksi koko Suomen työväestön ja tämän kautta koko kansamme onneksi ja menestykseksi“.

Molemmat olemme siis tulleet samaan rohkaisevaan, luottamusta ja toivoa herättävään lopputulokseen.

Pikku vastoinkäymisten masentamille, suurten, tulevaisuuden taivaalle kertyneiden sumupilvien johdosta ehkä epäilyksiin joutuneille olkoot myös nämä joukkojen uhrautuvaisuutta, veljellisyyttä, yksimielisyyttä ja uskoa todistavat rivit toivon virikkeenä, innostuksen elvyttäjänä ja uskon vahvistuksena!

Tuokoon lähin tulevaisuus myötänsä mitä vastuksia tahansa, myöhempi kuuluu joka tapauksessa meille. Sosialidemokratia valloittaa joukot; ja itsetietoinen, valistunut ja yksimielinen joukko voittaa vuoren korkuisetkin vastukset. Se on uskoni. Ja se on se usko, joka auttaa!

Kronikan katkelma.

Sainpa tuonne tyrmähäni
Vähän viestiä, vihiä,
Kuiskehia hiukan kuulin,
Ett' on uros uusi noussut,
Taasen saanut tietoniekka
Tuolta tuulien takoa,
Vihurien viimeisien.

Tiedon tuosta saatuani,
Tarinan kun tai'an kuulin,
Tulin tuumihin totisiin.
Vakavaksi veti varsin.

Mutta muistin miettiessä,
Mitatessa miehen mieltä,

Miten meiltä muinen Matti,
Kuinka kuulu Kurikkamme,
Kauvas kaikkosi kovasti,
Järin jätti meidät tänne,
Kun ei siipiä suvaittu,
Löyhähdyksiä lellitelty.

Etelähän ensin enti,
Sieltä läntehen livahti,
Sointuja sovittamahan,
Uraa uutta aukomahan.

Vaan kun eivät soinnut synny,
Ura uusi aukeakaan,
Tuolla tuulien takana,
Ihan ilman reunan alla.
Niin sai Matti taasen tänne,
Tulla Suomehen tohahti,
Virsiä virittämähän,
Elämätä elvyttämään.
Mutt' ei velhot virret vedä,
Hölynpöly „kristalloitu“.

Muistin vielä kuinka meiltä
Myrsky nieli jäyhän miehen,
„Sturm und Drang“¹⁾ vei tohtorveikan,

---

¹⁾ „Myrsky ja kiihkö“.

Aivan yli Atlannista,
Leipämaille suuren lännen.

Siell' kun sitten jonkun vuoden
Suomalaisten sorkki suita,
Hampahia hellitteli,
Huohotteli hänkin jälleen
Tuhmaan Suomehen takasin,
Hävyttömään Helsinkiimme.

Ja kun mies ol' merta nähnyt,
Maata myöskin läntin, kaksi,
Tuulta tuimoa kokenut,
Tohtoriksi tituloittu,
Niin sai päähän aimo tuuma,
Tuuma suuri —, suur kun mieskin:
Viisautta jakaa viljoin,
Oikein oppia kosolta,
Työntää noihin tomppeluihin,
Hölmöpäihin Helsingissä.

Eikä siinä vielä kyllin,
Liian paljon laisinkana
Tointa ollut tohtorille,
Tannerille taitavalle,
Aakkosista aivan alkain
Akateemikoksi asti,
Yks' kaks' vääntää ylös kaikki,

Tietäväksi varsin tehdä,
Jott' ois joutanut jorolle
Koulut kaikki kirjoinensa,
Kaavoinensa, kampsuinensa,
Saanut vaan kun mies ois moinen
Tiedon taikasauvaa hoitaa.

Noin toi tohtor suuret tuumat,
Tai'at vallan tai'ottomat,
Tullessansa meille tuolta
Maasta humpuugin ja homman,
Löyhähdysten kaikellaisten.

Vaan ei siinä vielä kaikki
Suuret tuumat tohtorveikan,
Tiedot, taidot Tannerimme.
Kirkastunut hälle vielä
Niin ol' selväksi „ku pläkki“,
Kuinka turhia touhuja
Sosialistein puuhat ratki,
Olletikin osuuskaupat.
Tulos muka saatais sama,
Aivan ihan ännkymättä,
Pienen sormen liikkumatta,
Porvareille vaan kun työmme,
Nurkumatta ensin myömme
Ostain heiltä renkais roskat, —
Tohtorveikka — —!

Kolminaisuusoppia.

Kun mä kuulin kerrottavan,
Tiedon tuosta mulle toivat,
Ett' ei ehjänä enää,
Kaikk' ei yksimielisinä,
Pysy puoluepoetat,
Tietoniekat työn ja taiston.
Silloin siitä noinkin tuumin,
Arvaelin aatoksissa,
Ett' on pienet ehkä päänsä,
Aivot ahtahalla aivan,
Kun ei kolmea käsitä,
Mahtumaan saa mielehensä,
Aksiomia aattehehen,
Tapaa työmme, taistelomme.

Vaiko löyhässä ois' liian
Aivosolut huiskin, haiskin,
Jos on liiaksi tiloa,
Tyhjää päässä toinen puoli
Noilla suunnan siirtäjillä,
Soittajilla sorapillin.

Noin kun siinä sinne tänne
Tutkistellen taitavasti
Selvittelin sitten syitä,
Sekä tapoa tavotin,
Kuinka tuoda tielle taasen,
Talutella taidon kanssa,
Nämä äksyt, äyräpäiset,
Virkut varsat, vinkkuroivat.
Näin sai silloin sanat suuhun,
Luontui laulelmaksi lauseet:

Yks' jos aate yhtehinen
Matkanmäärä selvä, sama,
Niin on riita teistä turha,
Tora tarpeetonta tuiki.
Kaikki tiethän Roomaan vievät,
Tuvan eestä tuovat Turkuun.
Taivaaseen vaan yks' on polku,
Kuja kuljettava kaita,
Menometkut monenlaiset;
Kaikenlaiset kulkukeinot
Taivaan tielläkin on tarpeen.

Konstin kolmin kumminkinpa
Kapeata tietä pitkin
Papit karjaa sinne kaatsaa.

Isä lait, — niin he väittää, —
Dikteerailee tunnon tarkat,
Jott' on hitsi helvetissä,
Tuhhat tulimaisen kuuma,
Taivaaseen jos ken ei tahdo,
Tallaella tietä kaitaa,
Ahtaanportin kautta aivan,
Talutella sinne salli.

Poika taasen afääreissä
Pärjää puolestansa parhain;
Kukistaen kilpailussa
Kauppasaksat kaikenlaiset.
Ilmaiseks' kun lupaa ihan,
Viel' ei velkojakaan muista.
Siten itse juutalaiset,
Kierät, keljut kaupoissansa
Jo on joutunut jorolle,
Hävitetty hunningolle,
Tuossa taivahan tohussa,
Häärinnässä helvetistä.

Järin järjestämistöiden
Pyhähenki päälle pitää,

Perustellen pitkin maita
Pitäjiä pappeinensa,
Sekä seurakunnat sitten
Liittoon lujaan laittelepi,
Että pulassa on piru,
Perkelekin kiipelissä,
Taisteltaissa taivahasta
Saatanan sen vanhan kanssa.

Noin on oppi uskonnosta
Oikeaksi oivallettu,
Tiestä taivahan tajuttu,
Vaikka juuri Jumalvoimin,
Vielä valtion varassa
Tuhtaa tuhat taikuria,
Satamäärin saarnamiestä.

Kuink' ei silloin keinot kaikki,
Kumminkinpa kolme niistä
Taistelussa työläisten,
Meikäläisten mieromiesten
Yhtä tarpeelliset kaikki,
Itsekukin ennen muita?

JÄRJEN VÄITTEITÄ

„Vaatia ihmiseltä yli-inhimillistä ja yliluonnollista on alku ja juuri kaikkeen epätodellisuuteen. Sentähden olemme me kerta kaikkiaan julistaneet sodan myös uskontoa ja uskonnollisia esityksiä vastaan; ja välitämme vähät siitä, jos meitä sen johdosta ateistiksi tai miksi tahansa nimitettänee. — Me suositlemme historian totuuksia, mutta me emme näe historiassa Jumalan ilmestystä vaan ihmisen ja ainoastaan ihmisen“.

Engels.

„Toisin sanoen sanoi Marx: Uskonnollisilla kysymyksillä on nykyaikana yhteiskunnallinen merkitys; uskonnollisista intresseistä sellaisenaan ei enään ole puhe.“

Frans Mehring.

Raamatullinen tarina.

Tuttu Jakob juutalainen, vanha lammaspaimen,
Mies aika kelju, mutt' kuulu hurskas,
Voimiltansa vallan vertaa vailla,
Itse Herrallekin näytti kerran tiukan
Toden tuta Jumalakin taisi,
Oisen yhden painia kun vankkaa
Veikat vääntivät niin että tanner notkui, vavah-
teli vuoret.

Moraalista vaan ei paljon tiennyt Jaakko.
Rehellisyys puuttui hyveistänsä aivan.
Petti veljensä kun hernerokkaa syötti,
Isänsä kun vohlan hälle keitti,
Appensa kun viirukepeillänsä lammaslauman kir-
javaksi muutti.

Naima-asioissa myös ei Jaakko
Pikkumainen ollut, turhan tarkka.
Kaksi akkaa jo, mutt' nää ei riitä;
Viel öitsii tyttöloitä, pitää Lean piiat.
Niin siitti poikia hän kelpo joukon,
Koko kaksitoista pikku patriarkkaa.

Isän luonne pojissa kun pihi,
Juudasverta kiersi suonissansa,
Niin he orjaks' yhden veljistänsä
Kerran Egyptihin möivät penninkeistä.
Isän lempipoika, kaunis Jooseppinsa,
Ei palannutkaan kotiin paimenesta.
Hän lehmistä ja rukiista jo Niilin rantamalla
Uneksui, miettein keinoja, kuin voisi anastella
Maat, mannut, tilat köyhiltä,
Hyväkseen hätää käytellä nälkäisten, nääntyneitten.

Siel' neuvonantajaksi Faraolle
Yleni Jooseppi, ja viljavarastoille
Jo päälliköksi määrätty hän oli,
Kun jyvän oston veljet Kaanaan maalta tuli.
Näin oiva tilaisuus sai Joosepille kostaa
Veljeinsä kauppakuumeen kaksin kalliin.

Tuntemattomana veljillensä
Hän mahtavana valtaherrana,
Kestitsee Kaanaan miehet kunnon lailla,

Ilmaiseksi vihdoin antoi viljakuormat.
Niin siirtymään sai Kaanaan ylängöiltä
Pois vapaat veljensä hän alas Niilin laaksoon.
Pienet patriarkat, paimenruhtinaat,
Sai tottua nyt Faraon pakkovaltaan.

Varhain kansa Niilinlaakson tiedon, taidon al-
keita

Tavaellen, pystytteli muistojansa uhkeita.
Vainajien lepopaikat, pyramiidit mahtavat
Tuhansille työtä antoi, ruoskan kanssa johtajat
Orjain töitä valvoi, johti, lyödä, piestäkin he tohti.

Paimenkansan vapaat lapset, töihin tottumatto-
mat

Jälkeläiset Jakobin, nuo Kaanaan pojat uljahat,
Tiilen kanton saivat käydä, savikuoppiin työn-
nettiin.

Ken ei ollut kyllin nöyrä ruoskin taivuteltihin.
Tarkoin Faraon julmat voudit hallitsijan käskyt
noudit.

Vaan kun suku Israelin lisääntyi ain' yhäti,
Vaaran siinä vallallensa Faraon näki, vainusi.
Käskyn silloin voudit saivat ankarammin rasittaa,
Vihdoin poikalapset piennä murhata ja hukuttaa.
Sorrin alla kansa huokaa, vihan malja kuohuu,
vuotaa.

Tulisielut, niinkuin Mooses, leimahti jo liekkiin;
Silloin, tällöin kostonkalpa kohtas' miestä Egyptin.
Julmurit vaan siit' ei väisty, — Faraon vaino kiih-
tyy vain,
Kätyreikseen hallitus myös jonkun juutalaisen sai.
Ilmiantajia pakoon, maasta pois, kuin Mooseskin,
Pötkiä sai yllyttäjät, parhaat pojat Israelin.

Pilviin peittyi toivon taivas, vastaisuus on niin-
kuin yö,

Mutta vainon kiihtyessä kiihtyy myöskin valon työ.
Pyhätuli vihdoin syttyy, leimahtaapi salama;
Sinain vuoristossa päätös, vala tehdään vakava:
Kaikki uhrata ja koittaa, vapaus täytyy taasen
voittaa!

„Silmä silmästä“, niin vannoi Mooses eessä
Jehovan,

„Hammas hampaasta“, hän jatkoi muokatessaan
ohjelman

Orjain vapautukseksi, kansan uuden luomiseksi.

Tähän yhtyi Jedro, Aaron, koko liitto Jehovan,
Min' nimessä jo päätetty on kiihoitustyö alkavan,
Vihaan julmaan kansan nostaa, säälimättä että
kostaa.

Niin painava tunne on ilmassa,
Kuin ukkosen käynnin eellä,
Vain tuntuvi aavistuksena,
Että suurta on tekehellä.

Joka kodissa lammaspaistia,
Kuin juhlaiksi valmistettu,
Ovipielet myöhään illalla,
Veren kanssa on pirskoitettu.

Yön synkeä vaippa nyt peittää maan,
Sen verhosi varjot tummat.
Pedot, peikot liikkeellä ompi vaan, —
Mutta mitä nuo haamut kummat?

Kun aamu on tullut, on kauhua maa
Yli äärien tulvillansa;
Ja käskyn Farao kuuluttaa:
Pois maastani Juudan kansa!

Niin Juudan kansa se valittu
Vapautuvi orjuudesta,
Anarkia julma on sallittu,
Kuin lakkokin Jehovalta.

Jehovan Mooses keksiä sai
Lerumiesten ja naisten vuoksi,

Niiden kuningasvallan kumartajain,
Jotka Abis-juhliissa juoksi.

Jo ennen kuin Mooses Jehovansa
Oli äntiin kunnolla saanut,
Piti Aaroni saarnoja kullasta,
Jonka valta ei koskaan laannut,
Joka hallitsi kaikkia kansoja,
Se ol' suuri ja oikea Jumala.

Tuo saarna kelpasi akoille:
„Siinä oikea pappi vasta“,
Joka taholta kuului, ja Aarolle
Helyt riisti he kulmiltansa.
„Vala paikalla kullasta jumala!
Tässä malliksi kaunis on vasikka“.

Ja kultajumala tehtihin
Se vielä on vallan päällä,
Vaikk' vanha Jehova saarnoihin
Lain käskystä tullut väärä;
Vaan raha pappeja komentaa
Kultavasikkata he kumartaa.

„Raha on Israelin kiivas Jumala, jonka edessä
ei yksikään toinen Jumala voi seisoa.

Raha on alentanut ja tavaroiksi muuttanut kaikki
ihmisen Jumalat.

Raha on kaikkivaltias, siihen sisältyy kaikkien asiain arvo.

Koko mailmalta, niin inhimilliseltä kuin luonnoltakin, on raha riistänyt niille kuuluvan ominaisen arvonsa.

Raha on ihmisestä vieroittunut olento, hänen työnsä ja olemuksensa.

Tämä vieroittunut olento hallitsee ihmistä ja sentähden on hänen sitä rukoiltava“.

Karl Marx.

Isä Trifan.

Pyhästä Trifan isästä,
Jos laittais pienen laulun,
Kun äkin Herra häneltä
Katkaisi hauskan naurun.

Hän Novgorodin sankari
Ol' karski aikanansa,
Joi, nai ja verta vuodatti
Rosvona kulkeissansa.

Myös joskus verta kansamme
Kalpansa lienee juonut,
Siks' rauhaa hälle perkele
Ei sallinut, ei suonut.

Tundrille Turjan saatana
Vei vihdoin Trifan raukan,
Murmannin Turska-apajat
Hais' nokkaan ryssän haukan.

Siel' ilman votkaa vaikeroi,
Nyt Trifan kotvan aikaa,
Ei palalaikka siellä soi,
Ei maatuskoita lainkaan.

Niin synnin suomut karisi
Silmistä Trifanilta,
Hän hurskaan maineen saavutti
Pyhältä synoodilta.

Luo Novgorodin ruhtinaan,
Kuuluisan Ivan julman,
Nyt Trifan riensi anomaan
Lahjaksi Kuolan kulman.

Pyhimystehdas, luostari,
Näin Peisenvuonoon syntyi,
Alue kirkon laajeni,
Saarnaajaks' Trifan yltyi.

Sielt' luostarille Peisenin
Sai Trifan lahjakirjan.
Anastaa rannat Muurmannin,
Maan, meren, metsän viljan.

Niin Lappi apostolin sai
Ja Trifan tunnon rauhan,
Kreikkalaiskirkko sielut kai —
Ja Novgorodi Kuolan.

Historia on ilkeä,
Se kertoo kaikk' kuin akat,
Myös että Reininviiniä
Joi Peisenissä papat.

Ja votkaa kaksin tynnyrin
A. Neich¹⁾ toi luostarille,
Lahjaksi vain, kun saalihin,
Veljet möi kansan sille.

Mutt' kansa raukka legendain,
Pyhimystaruin kanssa
Munkkein ja pappein laittamain
Pidetään aisoissansa.

Ja aisoihin jos nojaa vaan,
Niin nagaikka soi selkään,
Mutt' viel' ne kerran katkeaa
Ett' rysähtää —, mä pelkään.

---

¹⁾ A. Neich oli Peisenin luostarin kanssa kauppasuhteissa oleva Amsdertamilainen kaup-
pahuone.

Pois kummittelijat!

Yön haamuja vastaan henkeni käy!
Aja pois nuo aavehet, varjot!
Ikipäivinä niitä ei sitten näy
Alas saat kun kaihtimet, harsot.
Siis riuhto'os, revi ja raatele vaan,
Vaikk' temppeliherrat karjuu,
Kuin sudet ne ulvoo, kun laidunmaan
Jo viimeset lampaat horjuu.

Ei täällä me tonttuja tarvita, ei!
Pois möröt ja munkit mustat!
Ne riistäjäsieluja pelota ei,
Nuo helvetin tuimat tuskat.
Siis helvetti selkään ja lähtekää jo,
Ehkä muualla kaupat rotsii;

Pirut täällä jo huonossa kurssissa on,
Loput sikoihin sietäis' potkii.

Mutt' synti on sikoja haaskata,
On läskillä hintaa niinkin.
Siks' muuta en tiedä keinoa,
Kuin kiskoa vietävät kiikkiin.
Ja piruista selvän jos kerran saa,
Niin silloin ei tarvitse pappeja maa.
Haltiaain mukana hävisi noidat,
Jo hävitköön pirut ja papit ja taiat!

Laulu Maijasta.

Pälkähtipä kerran päähäin
Hauskan Maijaa tavata,
Kun tietävät sen ystäväin
Niin turhaa sit' on salata.

Ja tulihan se tuuli kerran
Itse taivaan taatolle,
Ett' pistäytä luokse Maijan
Iltahetken vietolle.

Se Maija mahtoi olla soma,
Vertaistansa vailla kai,
Kun itse Ukon hurmas, jopa
Aistillisiin hiukan sai.

Ja saihan hurskas patriarkka,
Apram ukko Saarialtaan,

Julki luvan Haagaria
Pistäytä halaamaan.

Hurskas Lea vallan vaati
Jakob rukkaa öitsimään
Tyttölöitä, vaikka kaksi
Jo ol' akkaa itsellään.

Pyhä David taasen niinkuin
Poikansakin Salomon,
Kaunottaria sataluvuin
Aivan haali kokohon.

Eikä Herra heitä siitä
Moittinut, ei morkannut,
Urian akan ryöstännästä
Vaan sai David nuhtelut.

Pyhyyksien esimerkki
Vaikuttava peräti,
Luokse Maijan huviretki
Suunnataan ain' yhäti.

Sinne pyhän piispan poika,
Pappismies ja paatunut
Kilvan kiirehtii ja Maija
Ain' on kaikki lumonut.

Viehkeä ol' nuorna Maija,
Kuulu kauneudestaan,

Ränsistynyt nyt on vasta
Josepilla ollessaan.

Työmies kun ei jaksa hoitaa
Kaunotarta kunnolleen,
Liian usein myöskin tuikkaa
Suukon Juoso kullalleen.

Mutta tyttö äidin kaima,
Äidin kuva, viehkeys,
Taas on uusi, hurmoava,
Eelleen jatkuu viettelys.

Kunpa vaan ei taasen pyhä
Taivahista maahan sais,
Maija neidin impeyttä
Uinahtaissa kavaltais.

Jospa saiskin — kunpa vainen
Yllyttäjä mainio,
Syntyis' kuulu niin kuin Bebel,
Kiivaampi kuin Tainio.

Maijankultti siitä yhä
Elpyisi vain eellehen,
Muinen kuului munkki pyhä
Maijan kuvaa suudelleen.

Mit' on autuus?

Mit' on autuus?

Ei vainen taivas tuo, mi asetettu helvetin on lies-
kaan.

Mis' käry, katku kauhea niin saastainen ja inha,
Ett' ennen tuleen puhtoiseen mä soisin sieluni
Kuin moiseen teurasilmaan.

Se taivas sellainen ei sielulleni sovi,
Ei seura sinne pyrkiväinen liioin,
Tuo kostonhimoinen ja raa'an julma.

Jos ajuni mun aineen riuduttua
Viel' tajuisena oisi tuonen tuolla puolla,
Niin avaruuteen kerran saatuain
En uhrisauhuille mä jäisi raakalaisten;

Vaan edemmäksi, kauvas, korkealle,
Pois kaasuist' iljetysten tämän taivaspiirin,
Mis' mätä verenlöyhkä, uhrilaumain sonta
Niin myrkyttänyt onpi atmosfeerin,
Ett' vapaasti he henkittää ei arvaa,
kun asustella niillä tienoin aikoo.

Autuus minulle on tiedon taikataivas
Jumalana mulle suur' on luomisvoima.
Tyhmyys pois! se alku kaikkeen pahaan,
Sen rivot jäljet tuntuu teillä niillä, kun alkoi
Eedenistä kiellon jälkeen hyvän, pahan
tietämistä välttää.
Kuin kurja oisikaan tää kaunis maailmamme, jos
viisas perkele ei hätiin oisi saanut.

Kultataivas vanha juutalaisten, jaspismuurinensa
jalokivin kallein, pörssipelaajille arvokas
voi olla.
Mutt' proletääriseluille se pilan pienikin ja vasten-
mielinen.
Vain kullankumartajat, tunnottomat riistohenget
voi taivaas' sellaisessa viihtyä, mis' ideoit-
tuna on kallis kapitaali.

Ja Jumalana heillä kultakaupungissa on orja-
ruhtinaana palveltava peikko.
Himoitsee kunniaa ja vihaan kiihtyvä, kuin ihmis-
lapsi luonteeltansa heikko.

Jo väljentäkää papit taivastanne, jos sieluin paimenena aikonette olla!

**Ihannoitkaa puhtaammaksi autuuttanne!
Vähemmän ainetta on autuudessa mulla.
Kehitys hengen, tiedon runsaat he'elmät.
Uudet taivaat vaatii, uudet Jumalte'elmät.
Vain huippuihanteet voi autuudesta käydä.
Ei vanhat taivaat toiveitamme täytä.**

Syntikö vai —?

Anteeksi pastor Hurskanen
Ja „kristisisar“ Pyhäliin!
Nuo syntiseikat Teillä kun
Lie tarkoin tutkittuna niin,
Mä kuljenkin vaikk' eri teitän',
Nyt puoleen kuitenkin' käännyn teidän
Tiedustelulla, kuin lie laita näissä,
Kuin vastaisitte Te näin Teiltä kysyttäissä:
Synti onko naida köyhän, kun ei työtä, ruokaa,
Mutt' suvun lisäämistä luonto, Jumalakin puoltaa?

Kysymystä tuota ennen metsätiellä jauhaissain,
Mä vastauksen selvän tämän kuhankeittäjältä sain:
„Nai pois! nai pois! niin mä itsekin teen.“
Ja niin mä tein.

Mutt' synniksi sen sittemmin on variksetkin vaak-
kuneet.

„Nai — nai!“

Ne ilkkuen nyt raakkuvat.

„Kakaralauma kans', kakaralauma kans'!“

Noin säestää heit' harakat.

„Ja köyhä kuin kirkon rotta!“

Kanaparvet kaakattavat.

Kaarne yksin Sarpatin suut tukkia vain noilta vois,
Jauhot loppumatta silloin vakastani kun ain' ois.
Se kaarne vaan jo kuollut kai —
Mutt' jauhot, mistähän se sai —?
Tuon pastorilta vain jos tietää saisin,
Niin jauhot itsekin mä vakkaan kiikuttaisin.
Se säkeistäkö pappien pois pohjat oisi puhkonut —
Vai aivankohan Ahabin ois' hinkaloita tullannut —?

Ja tässä vielä kysymys, johon myös neiti Pyhäliin
Sais meininkinsä kiinnittää, kun liikuttaa se nais-
takin.

Kun naimaan luonto vaatii vaan,
Vaikk' jauhoja ei vakkaan saa,
Niin eihän synti kullallensa silloin
Lie kuiskutella Malthuksesta illoin?
Ylhäältä kai pappi Malthus
Sai tuon uuden käskyn,
Rakkauden töissä antaa
Ehkäisevän läksyn —?

Kaisulle taivas.

Taivaassa ain' kun tanssitaan
Niin sinne naiset halaa,
Siell' julki kurttiseerataan
Vaikk' tääll' se tehdään salaa.
Viel' vaivais-Kaisu laulaa niin:
„Taivaassa häät on suuret,
Ja hänkin morsio ehta-fiin“,
Siis suudeltavat huulet.

Mutt' jos lie perää jutussa,
Ett' papit Kaisaa pettää
Sen vuoksi, että rauhassa
Vois rikkaat köyhää kettää,
Niin silloin itse perkele
Ei paljon ovelampi;

Vaivaisen, köyhän pettäjä
On konna katalampi.

Ja niin se on — ei toivoa
Oo päästä taivaan häihin,
Erheitä, harhaluuloja
Miel'kuvat moiset — näihin,
Maanpäällisiin vain kiintykää,
Ei löydy muuta elämää.
Tää tehtäköön niin somaksi,
Ett' Kaisu uskoo taivaaksi!

Toisinto.

(Kuultuani joka ilta vankilan käytävällä luettavan Kristuksen muodostelemaa toisintoa aramealaisen *Kaddischin* tekemästä rukouksesta, joka kristillisessä kirkossa tunnetaan nimellä „*Isä meidän*“).

Isä kaiken, maasta ulottuva, korkealle, kauvas.

Yli aikain, kansain, nimesi on pyhä, vaikk' laki vaihtuvaisuuden ain' olet yhä.

Lähemmäksi tulkoon aina valtakuntas! Kohti ihannettaan pyrkii, rientää, halajavat kaikki. Hartain toiveensa on kunkin korkein autuus. Ei taivas kaikilla oo samallinen, mutt' omaan taivaaseensa kukin päästä pyytää.

Tapahumain laki säätää minne tullaan, milloin.

Logiikka tarkoin määrää matkan suunnan. Kanssa-
tekiöistä riippuu tulos, vauhti.

Leipää! leipää!! leipää!!! Anoo, pyytää, vaatii
köyhät. Nälkä synnin heillä joskus teettää. Ne
anteeks' täytyy saada, täytyy antaa, kun anteeks'
annamme me kaikki muutkin synnit.

Kiusausta välttää ain' ei taida kenkään. Pyyntö
auttaisko —? Ei! Paras koittaa! Pahasta päästä
voi, sen saattaa voittaa. Kaikki vihdoin voittaa
kuolon valta.

Voima elämän saa kunnian voitosta kuoleman.
Niin jatkuu suuri kaikkeuden taisto ääretön, mää-
rätön. Tajumme siitä kaikesta on pieni hiukkanen,
vain mitätön. Amen.

TUNNELMIA Y. M.

Kapitalismin uhrien puolesta.

„Jos ihmiset eivät voimassa olevien lakien turvissa saa toimeentuloaan, astuvat ne omistusrajan ja lakien ylitse muodossa tai toisessa. Mahdotonta on uskoa, että kukaan panisi vapaaehtoisesti vapautensa ja kunniansa vaaraan. Täytyy olla pakottavia syitä ennenkuin sellainen voi yleensä tulla kysymykseen. Ja näitä syitä on kovin paljon nykyisessä yhteiskunnassa“.

Monta mä tunsin linnassa
Ja monta mä siellä mietin.
Kun kymmenisen kuukautta
Siellä sulansuotta vietin.

Syäntä vihloi, tunteita
Siell' raakuus, kurjuus jäyti.

Kapitalismin uhreja
Siks' puolustaa mä päätin.

Siell' konnain suurten kortteeris'
Ja porttoin palatsissa,
Myös ihmisiä tapasin,
Vaikk' vangin vaattehissa.

Siell' oli Toivon Urhokin,
Mies uljas, ryhti vankka;
Siell' oma äidin Hellikin
Niin sievä, soma, tarkka.

Kai ovat tehneet rikoksen,
Arvelet, suuren varsin,
Kun ihmisarvon, vapauden,
Heilt' yhteiskunta karsi.

Ja niinhän väittää poliisi
Ett' rikkoneet he oisi,
Ett' muka vastoin lakia
Ei linnaan viedä voisi.

Mutt' laki, samoin poliisi,
On huono tunnon tulkki,
Vaikk' niiden mukaan tuomitsee
Oppinut porvarnulkki.

He väittää rikokseksi sen,
Kun Urho anastella
Yritti anastajilta
Nälissään hiukan kerta.

Suuranastajiin nähden hän
Ol' varsin tunnollinen,
Kavalsi, riisti vähemmän,
Vain ylläpidoks' hengen.

Mutt' emäriistäjät ne vaan
Viel' nauttii kunniata,
Sen sijaan Urhoa kohdellaan,
Kuin julmaa murhaajata.

Ja entäs Helli tyttönen, —
Vain kauppas rakkautta,
Kun elinkeinovapaus
Ol' kerran olemassa.

Niin, elinkeinovapaus
Mi porvarhempukoita
Ei aja lemmen kaupalle
Noin pitkin markkinoita.

Kuin syntisempää syleily
Ois' sammal'-mättähillä

Kuin hienohelmain hyväily
Patjoilla pehmeillä?

Ja ennakolta maksun jos
Sai Helli vaivoistansa,
Niin vapautuihan uros
Noin huomishuolistansa.

Myös väärin siit' on rangaista
Jos maksun sai hän suotta,
Kun toisin käyden velkoa
Ois' voinut monta vuotta.

Siveempi „leipäsusia“
Lie Helli sentään vielä,
Vaikk' tyhmyys, kirot lakien
Nyt sortaa häntä siellä.

Mutt' arvontunnon, kunnian,
Kun tyystin siellä vievät,
Niin silloin raakuus kaamea
Vie Hellin tunteet ijät'.

Ja samoin käypi Urhollen, —
Niin monelle on käynyt,
Vankilain ilma saastainen
Tuhannet on tärvellyt.

Vaan kunnioitus toverein
Ja oman arvon tunto,
Masentaa halut alhaiset,
Niin säilyy ihmiskunto.

Mutt' porvarien lait vain
Ja heidän vankilansa,
Ihmisarvoa alentain
Kasvattaa uhrejansa.

Ja tulokset — no niistä voi
Ylpeillä yhteiskunta.
On ylen täynnä vankilat
Vaikk' niit' ois' kuinka monta.

Niin ylen täys' on vankilat
Poliisin olkoon kiitos!
Ja pappein, tuomarien myös,
Ne yhdessä on liitoss'.

Tuo liitto luja kohta saa
Linnaan kaikk' raijatuksi,
Sen tehtyä he tukastaan
Toisensa sinne raksii.

Ja käyköön niin! kun järjestys
Tää kerran heist' on hyvä.
Tukena miekka, hallitus,
Ja taatto taivon pyhä —.

Porvarivallan ylis- tykseksi.

Vankiloita uhkeita
Tuo porvarivalta laittaa ja laittaa,
Niissä se koittaa hulivilipoikain
Jäykät niskat taittaa.

Jylhänä kohoo porvarivallan
Kolkot kivimuurit ja muurit,
Joissa ne tulisielut saavat
Jäähdyttävät kuurit.

Juovasarkaan porvarivalta
Vainoojansa pukee ja pukee,
Siten se huimaa huojuntaansa
Hiljentää ja tukee.

Silakoilla porvarivalta
Köyhänlasta ruokkii ja ruokkii,
Unhoittaen aivan kutka
Kylläisyyden kuokkii.

Vankilasta sairaalaan.

Kaksi on kolkkoa kotia,
Ne on linna ja lasareetti.
Tummat oli juovat vormussa,
Jonka valtio mulle teetti.

Potkii se onni köyhänkin lasta
Joskus korkealle,
Kakolanmäellä Keisarin kestissä,
Olin minä kesän, talven.

Kakolanmäen kallioilla
Kaksi on taloa suurta
Karkoittaa niiss' valtio koittaa
Uppiniskaisuutta.

Kruunu se ruokkii Kakolanmäellä
Kansaa kaikenlaista,
Murhaajia, pikkuvarkaita,
Suurkavaltajain kanssa.

Siellä ne ryssän valtiopankin
Tarkastajat istuu,
Ja majesteetteinrikkojana
Minä sain sinne kutsun.

On siellä vielä punasenkaartin
Sankareita monta,
Ne Viaporია muistuttaa,
Jyskettä onnetonta.

Kaksi on kolkkoa kotia,
Ne on linna ja lasareetti.
Tummat oli juovat vormussa,
Jonka valtio mulle teetti.

Tummat on juovat, „tumma on tie“
Ja tumma on toivon taivo,
Mutta satohan runsas kylvöstä lie,
Koska täyttävi maan jo laiho —.

Joulupäivänä 1908.¹⁾

Avoin tervehdys!

Joulun siis on aika saanut,
Valta yön käy väistymään;
Valon voittoon uskaltanut
Taas voi jälleen virittää

---

¹⁾ Tämä kirjelmäni piti tulla jo viime vuoden vaihteessa „Sosialidemokraatissa“ julaistuksi, mutta sitäpä iloa ei vankilan johtaja suvainnut minulle suoda. Pääsköön tämä pitkään pidätetty, synkeänlainen joulutunnelmani siis jo Vappuna vapauteen, koska etupäässä tämän sensuroimisesta aiheutunut valitukseni Vankeinhoitohallitukselle myös tulee julkisuuteen jo tässä ensimmäisessä osassa sen vuoksi, että näistä kummastakin ilmenee ne havainnot vankilajärjestelmän epäinhimillisyydestä, mitä minä persoonallisesta kokemuksestani kerkesin saada.

Soittimensa toiveillensa,
Sarastaissa auringonsa.

Ajan virtaan vuosi vanha
Uppoa ja nousee uus;
Uuden kanssa uudet toiveet,
Uusi usko, kuntoisuus,
Menestys myös tulee myötä
Reippaana jos jatkaa työtä.

Tästä joulu-, uudenvuoden-
Tervehdyksen kukin saa.
Muuta mulla nyt ei tiedä
Toivotuksia toimittaa.
Hyvä näinkin. — Peli jatkuu!
„Uhkapeli“. Olkoon vaan!
Jatkuessa kahleitansa
Köyhät voivat irroittaa.

Kuten edellisestä näkyy olen minä tänä „valon-,
ilon- ja rauhanjuhlana“ hyvin runollisella tuulella.
Tämä vankilailma varsinkin näin juhlina tuntuu
olevan erittäin omiansa kohottamaan mieltä runol-
lisiin tunnelmiin. Täällä kolkossa yksinäisyydessä
on sielu herkempi affektien vaikutuksille. Vasta
täällä olen oikein tajunnut toveri Tainionkin voima-
sanalla „perkele“ alkavan sekä päättyvän runoel-
man, joka tekijänsä säveltämänä tulkitsee erin-

omaisen tyhjentävästi niitä tummia mielialoja, joissa poliittinen vanki tunteinensa uurastaa. Kun vankilan kirkosta kaikui selliini: „Kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa, ja maassa rauha, ja ihmisille hyvä tahto!“ pyrki minun suustani vaan pääsemään: „perkele, perkele, perkele!“ Se saattaa tuntua kaunosielusta kokolailla kalsealta, mutta minä en voi sille mitään „sillä minä olen niin syntinen“, sanoo Topsy Setä Tuomon tuvassa. Eikä siitä tunnu olevan apua tästä kasvatuslaitoksesta-kaan, vaikka kyllä herrat puolestansa täällä yrittävät mitä suinkin laki antaa myöden, ehkäpä vähän enemmänkin. Niinpä supistivat he minulta jouluksi sekä sielun että ruumiin ravinnon vähemmäksi kuin osasin ennakoita otaksua, vähemmäksi kuin lakikaan ehdottomasti edellyttänee.

Muutamain ystäväini kanssa olin siinä luulossa, että nyt ainakin jouluksi vankilassakin annettanee lukea muitakin kirjoja kuin niitä, joiden sisällön voi puristaa sanoihin: „Olkaat alamaiset kaikelle inhimilliselle säädylle Herran tähden“, kuninkaasta santarmiviranomaisiin asti (Piet. 2: 13, 14). He toivat sentähden minua varten tänne esim. Työväen kalenterin, Uudenajan kynnyksellä, Luolaihmiset y. m., mutta eivät herrat ole nähneet hyväksi niitä minun luettavakseni luovuttaa. He siis suojelevat minun syntistä sieluani pakanallisilta eli epäsiiveellisiltä ja hyödyttömiltä vaikutuksilta. Ohjesäännöissä sanotaan: „Luettavaksi joutoaikoina

lainataan siveellisiä eli muuten hyödyllisiä kirjoja“. Tämän perusteella voi siis olettaa, että vankilaherrat eivät pidä jo mainittuja ynnä muita minulta pidättämiänsä kirjoja siveellisinä eikä hyödyllisinä. Poika on siis nyt sielunsa puolesta hyvässä turvassa. Enkä minä voi edes runoilija Heinen lailla (kun santarmit hänen kirjojansa nuuskivat) kerskata:

„Että päässäni enemmän kirjoja on
Kuin saatanan kirjastossa“.

Minulla kun ei ole ollut tilaisuutta kuten Hei-
nellä tepastella „kaikissa filosofian tanssisaleissa“.

Pienen kansan köyhälistöläis-lapsen on vaan
tydyttävä niihin muruihin ja puretuksiin, mitä
„onnen kultapojat“ suvaitsevat sille toisinaan ar-
mostansa tipautella. Vieläkin pysyvät totena ru-
noilijan sanat:

„Joukko valon janoisena
Kuihtui hengen köyhyyteen,
Joskus tiedon sirun löysi
Niinkuin lasin sirpaleen.

Sirut voivat vahinkoittaa,
Mutta huolin hoivaten
Taito niistäkin voi laittaa
Mökin seinään ruutusen“.

Voi laittaa, mutta työtäkin siinä on. Nyt on minulla joulu-urakkana siilata siruja sielulleni professori Euckenin sirukeitoksesta „Suurten ajattelijain teokset“. Sillä kohtaa, jota parhaillansa penkon, kiiltää silmään esim. tällaisia teräväsärmäisiä siruja: „Itsekkäästi ihminen rakentelee mielessään itselleen ihmislaatuisen olennon, joka järjestee ja ohjaa oloseikat ihmisen etua silmällä pitäen, palkitsee toista, rankaisee toista —.

Ihmisen pää-affektit (mielenliikutukset) ovat halu, mielihyvän-tunne, kärsimys. Mielihyvän tunne ja tuska synnyttävät rakkautta ja vihaa. Rakkaus ja viha eivät riipu meidän mielivallastamme, meidän täytyy rakastaa sitä mikä hyötyämme edistää, vihata sitä mikä meitä vahinkoittaa. Rakkaus ja viha ulottuvat läpi mailman kaikkeuden. Mikä ikänä tunnettamme kiihottaa, se myös toimintaamme virittää; mikä meitä hyödyttää, sitä meidän myös täytyy koettaa edistää, mikä meitä vahinkoittaa, sitä poistaa ja hävittää. Tämä kaikki tapahtuu välttämättömästä pakosta. Niitä voimia vastaan, jotka tässä ovat liikkeellä ovat kaikki siveysnuhteet ja kehotukset tehottomat. Affektia käy vastustaminen ainoastaan toisen väkevämmän affektin avulla, ei mietelmillä eikä toivomuksilla“.

„Väkivalta ei perusta mitään oikeutta. Oikeudet ovat hankittavat jotakin aikaan saamalla. Kuninkuudenkin pitää oikeuttaa itsensä toimeensaannoksellaan. Sisällisesti alistua saattaa ihminen

ainoastaan sen alle, jonka oikeus hallita on hänen järjelleen selvästi todistettu“.

Nämä siruset ovat kotoisin Spinozan ja Locken tähystimien linsseistä. Taitavasti sijoitettuna lisäävät ne näkemyksen ulottuvaisuutta korkealle ja kauvas.

Niinkuin edellisestä näkyy, ei täällä sentään sielun kanssa ole järinkään kehnosti. Nuo pikku-kiusallisuudet samoin kuin koko tämä kometia ovat vaan omiansa vähän jännittämään henkistä olemusta siksi että sielun voimat piristyvät parempaan vireeseen. Ruumisraiskan kunnossa pysyttämistä täällä tuppaa olemaan enemmänkin huolta, se kun tahtoo toisinaan kyllästyä tuohon ijankaikkiseen silakkaan ja leipään, leipään ja silakkaan. Jouluksikaan ei sallittu minun omalla rahallani hankkia puolta kiloa lihaa ja makkaraa itselleni, vaikka säädösten mukaisesti vankeusrangaitusta kärsivä vanki saa käyttää „suuremman tai pienemmän osan työtuloistansa ja säästörahointansa ravinnon parantamiseen“, joita rahoja minulle jo on karttunut useampi kymmenen markkaa. Se oli minulle suurempi joulu-affekti kuin ilman edellä kertomaani Tainion voimalaulua jaksoin sulattaa. Ja sitä minä vieläkin toistan silloin, kun tämän hivutusjärjestelmän tunnottomat puoltajat ja kannattajat hoilaavat: „rauha maassa ja ihmisille hyvä tahto“.

Laulaa rauhasta on ivaa,
Kun kaikkialla kartuttavat vihaa.
Mä moista sieluin sisimmästä kiroon.

Eetu Salin.

P. S. Tämä kirje on tarkotettu Rainion Jussin luettavaksi. Hän pystyy tämän tolkkumaan niin että mahdollisimman moni saa sisällön älliinsä, joka on tarkoitukseni. Uusia pikkuvaikeuksia tästä kyllä saattaa minulle koitua, mutta tällä elämän tasolla ovat kärsimykset eräänlaista nautintoa. Mielenliikutukset lakkaavat olemasta kärsimystä niin pian kun me ne selvästi ja oikein käsitämme. Semmoiset kuin tuska, mielihaikea, alistuvaisuus, katumus, niin vieläpä sääli ovat arvottomina sivuutettavat ja niiden edelle asetettava pyrintöjensä pyhin määrä, aatteittensa a. ja o. Minulla keskittyy se sanoihin: Mielivalta pois! Siinä riittää ohjelmaa vielä vuodelle 1909.

Valituskirjelmäni vankeinhoito- hallitukselle Jouluk. 31 p. 1908.

„Vankeinhoitohallitukselle *Helsingissä*.

Kirjevaihtoa ynnä muutamia muita seikkoja koskevista kysymyksistä jouduttuani erimielisyyteen tšekäläisen vankilanjohtajan kanssa, ja kun muutenkin yhteiskunnallisia asioita harrastavana sekä niitä julkisuudessa käsittelevänä henkilönä haluan täyttää selvyyttä myös minulle hämäristä asioista vankeinhoidon alalla, niin vankihuoneen seinillä olevan yhteenvedon säännöistä maan lääninvankiloissa 4:nnen §:län 3:nnen ja 5:nnen kohdan mukaan käännyin täten vankeinhoitohallituksen puoleen pyynnöllä, saada perusteellisen selityksen

tässä alempana esittämiini asioihin, mieluummin kirjallisessa muodossa.

Alotan siitä mistä erimielisyys johtajan kanssa pääasiallisesti aiheutui.

Että ravintojärjestelmä vankiloissamme on sekä niukka että perin yksitoikkoinen, sitä tuskin vankilanviranomaiset ja itse vankeinhoitohallitukseen saattavat kieltää yhtä vähän kuin sitäkään, että heikkohermoiset ja ruansulatuselimistönsä huonoutta sairastavat henkilöt (kuten allekirjoittanut) vielä enemmän kuin terveet tästä ravintojärjestelmän puutteellisuudesta kärsivät. Tähän katsoen, ja kun rangaistusvanki ei muilla, kun „työtuloista ja säästö-rahoista“ kertyneillä varoilla, saa ravintoansa parantaa (joka sittenkin sallitaan vasta toiseen luokkaan päästyä, minulle yli neljä kuukautta vankeusajastani kuluttua), niin koetin mahdollisimman pian saada itselleni n. s. „omaa työtä“ kaupungilta, voidakseni ajan tullen siitä ansaitsemillani rahoilla hankkia „lisäruokaa“. „Omaa työtä“ sain jo heinäkuun puolivälillä, ja kun vasta lokakuun lopulla aloin tulojani siitä vähän silloin tällöin lisäruokaan käyttämään, niin arvelujeni mukaan piti minulla joulun seudussa olla muka runsaastikin rahaa (katsoen vangin kannalta tietysti) joulutarpeisiini käytettäväksi. Esitin siis „pyyntöpäivänä“, viikko ennen joulua, että saisin voita, lihaa ja makkaraa, $\frac{1}{2}$ kiloa kutakin, sekä kilon omenia, kaksi vari-koisleipää ja kaksi kynttilää, joista viimeaini-

tuista oli ennemmin tirehtöörin kanssa jo sovittu. Kun ei ollenkaan pälkähtänyt päähäni, ettei noita pyytämiäni tavaroita tulisi, ja kun vielä eräät ystäväni olivat siinä joulun edellä huolehtineet siitä, että saisin myös vähän kenkistäkin ravintoa jouluksi, toimittamalla tänne minua varten muutamia kirjoja, niin tilapäissairaudestani huolimatta odottelin verrattain tyytyväisenä joulun tuloa. Mutta kuinka suuri olikaan hämmästykseni joulu-aattona, kun vankien jouluostoksia jaettaessa ei ollutkaan minulle merkitty ostetuksi lihaa eikä makkaraa. Koetin vielä lohduttaa aattoiltana itseäni sillä, että ehkä huomenna toki saan uusia kirjoja luettavakseni, vaan kun en niitäkään saanut, enkä edes ajan kuluksi päässyt kirkkoon suomalaisen jumalanpalveluksen ajaksi kuulemaan, mitä papilla mahdollisesti olisi sanomista Rooman keisarin juutalaisten verolleasettamisesta (vertaisiko ehkä sitä nykyisiin oloihin), niin rupesi se suoraan sanoen sapettamaan aikalailla. Kirjoitin senvuoksi, tosin kyllä jotenkin tuimasisältöisen, kirjeen noin monin kerroin loukatun joulutunnelmani aiheuttamana. Kirje oli osotettu vaimolleni ja hänen kauttansa laajalle toveripiirilleni. Mutta tiistaina jouluk. 29 p:nä tuli vankilanjohtaja sen kirjeeni johdosta selliini ja sanoi, että sitä ei siinä muodossa lähetetä. Tämän johdosta syntyneessä, ehkä noin tuntikauden kestäneessä keskustelussa ilmeni:

l:ksi: että käsitteittemme eroavaisuus pääasiassa

aiheutui ristiriitaisuudesta lain ja sellini seinälle ripustetun jo alussa mainitun vankilaohjesäännön välillä. Viimemainitussa, josta vangin luonnollisesti täytyy pitää kiinni, säädetään lisäravinnosta seuraavaa: „Työtuloista ja säästörahoista saakoon vanki, joka kärsii vankeusrangaistusta, käyttää johtajan välityksellä suurimman tai pienimmän osan ravinnon parantamiseen“. Mutta laissa väitti tirehtööri säädettävän, että vaan korkeintaan puolet sanotuista rahoista saadaan käyttää „ravinnon parantamiseen sekä muihin mielitekoihin“. Erotus ei ole siis varsin pieni. Edellinen määräys sisältää, että nuo rahat saisi yksistään käyttää ravintoon, vaikka kaikki; jälkimäisen mukaan ei vanki, jolla mahdollisesti on muitakin rahaa kysyviä mielitekoja, voi ruokaansa tuskin parantaa niillä lainkaan. Nyt kyseessä olevassa, minua koskevassa tapauksessa kävi niin, että vaimoni, kun kuuli minun täällä työskentelevän entisessä ammatissani, halusi saada minun tekemäni kengät, johon laitoksen työnjohtaja häneltä asiaa tiedusteltuani suostui. Tarkotus oli alkujaan tehdä ne vankilan tavaroista ja vaimoni laskuun. Mutta kun vankilassa ei ollut niihin tarvittavaa päällisnahkaa sovittiin myöhemmin niin, että tavarat niihin ostetaan minun laskuuni ja tilitetään niistä työpalkka samoin kuin muustakin n. s. „omasta työstä“ $\frac{2}{3}$ osaa valtiolle ja $\frac{1}{3}$ minulle. Tähän suostuin pitäen silmällä edellä mainittua ohjesäännön määräystä, jonka pätemättö-

myys (kun siitä ei silloin tullut puhetta) ei voinut olla minulle edes aavistuksena. Puheena olevien kenkien, joita niihin ostetuista tarpeista tuli kaksikin paria, tultua maksamaan 20 markkaa siihen lisäksi „muita mielitekoja“ pois laskettua työtulojeni toisesta puolesta, kuin myös siihen asti ostamani lisäravinto, niin ei tirehtöörin sanojen mukaan (joita minulla ei liene syytä epäillä) enään riittänyt rahaa ennen mainittuun lihaan ja makkaraan. Sanoin: tirehtöörin sanojen mukaan, sillä vastakirjaani ei ole merkitty vielä ollenkaan työtulojani, enkä ole tullut niitä pitäneeksi muistissani, joten minulla ei itselläni ollut liioin saatavistani täyttä selvyyttä. *Sekin sivumennen sanoen tuntuu epäkohdalta, että työtulot jätetään niin pitkäaikaisesti vangin vastakirjaan merkitsemättä.* Mutta tämä älköön kuitenkaan vähentäkö itse pääasiallista erimielisyyden syytä ja aiheuttajaa, nimittäin lain ja ohjesäännön ristiriitaisuutta keskenään. Ja kun tämä yhteenveto säännöistä, jotka koskevat vankeja maan lääninvankiloissa, on annettu vankeinhoitohallituksesta, niin luonnollisesti sieltä myös selitetään, kuinka tämä asia on ymmärrettävä. Kysymykseksi siis jäi, kumpiko on oikeassa, minäkö joka ohjesäännön mukaan käsitan saavani työtuloistani käyttää lisäravintoon sekä muihin mielitekoihini vaikka kaikki, tai vankilan johtajako, joka kaikkiin menoihin yhteensä myöntää korkeintaan puolet? Jos minun mielipiteeni, joka, kuten

on sanottu, perustuu ohjesääntöön, jää lopullisesti vääräksi, niin kysyn, kuinka voi olla mahdollista, että Vankeinhoitohallitus, jonka velvollisuus on valvoa asetuksia rangaistusten täytäntöön panosta, voi antaa ja edelleen noudatettavaksi suosittaa julkipanomääräyksellään lain kanssa ristiriitaisia tai edes epäselviäkään säädöksiä? Viimeisen kysymyksenä teen sitä suuremmalla syyllä, kun on minulle nyt niistä väiteltäissä sanottu, että usein mainitut säännöt myös monissa muissakin kohdissaan, kuin äsken puheena olleessa, ovat vanhentuneet, tai lain ja käytännön kanssa ristiriidassa. Siten kai vaan lieneekin ymmärrettävissä se ilmeinen välinpitämättömyys, millä niitä näyttään täällä laitoksen puolelta kohdeltavan, kuin myöskin vankien ivanteo mainituista säännöistä. Kaikissa niissä kuudessa sellissä, missä minä olen ollut niitä tilaisuudessa silmäämään, ovat ne poikkeuksetta olleet likaisia, vajaiksi kuluneita tai vankien vääriksi, vieläpä epäsiiveellisiksi muodostelemlia; esim. yhdistämällä 3:n §:n kaksi viimeistä momenttia raaputtamalla pois sanan „kylpy“, on saatu lause: „Kerran viikossa pitää vangin saada — Naisvanki, jolla on pienoinen lapsi“ j. n. e. Kysyn onko sellainen suvaittava laitoksessa, jonka tehtävänä m. m. muka olisi kohottaa suojissansa säilytettävien henkilöiden siiveellistä mielen laatua? Näin korkeita vaatimuksia minä puolestani en vankilalle aseta, kun eivät ne siihen nykyisessä

muodossaan lähimainkaan kumminkaan kykene, mutta sitä minä eittämättä vaadin ja sitä meillä on oikeus, vieläpä velvollisuuskin vaatia, ettei vankila kuitenkaan saa ihan ilmeisesti ihmisiä siveellisesti turmella ¹⁾. Vähemmin silmiinpistävissä sekä vaikeammin tajuttavissa ja todistettavissa muodoissa tekevät ne sitä sittenkin, vaikka eivät herrat vankilainjohtajat eikä vankeinhoitohallitus halua sitä myöntää, niinkuin ilmeni äskettäisestä vankeinhoitohallituksen y. m. nostamasta painokanteesta kirjailija A. B. Mäkelää ja toimittaja Tainiota vastaan.

2:ksi: kosketteli keskustelumme vankilanjohtajan kanssa t. k. 29 p:nä kirjeeni sisältöä kokonaisuudessaan. Kun edellä mainitusta „lisäruoka“ keskustelusta kerran oli jäänyt tulokseksi, ettei herra tirehtööri selityksensä mukaan ollut lakivastaisesti menetellyt, suostuin minä korjaamaan kirjeestäni erään sivulauseen, jossa sellainen ajatus arveluna ilmeni. Sittenkään ei tirehtööri suostunut kirjeitäni lähettämään, koska se loukkaa muka uskontoa, puhuu mielivallasta ja on yleensä kirjoitettu kiivaaseen muotoon. Tämän johdosta kysyn, mihin säädöksiin perustuu moinen vankien kirjeiden sensuroiminen, ja mihin asti vankilanjohtajan valta

¹⁾ Tätä kirjoittaessani niitä sääntöjä nyt vaihdetaan uusiksi, kun niistä lopulta vahtimestarille melkeinpä kovenemalla huomautin.

siinä suhteessa ulottuu? Käsitän kyllä sen, ettei vankien kirjeenvaihto saa sisältää mitään mikä edistäisi rikoksien salaamista, vankien karkaamista tai muuta sellaista, mutta minun kirjeitäni on sensuroitu ja pidätetty ihan toisenlaisista syistä. Niinpä ensimmäinen kirjeeni viime kesäkuulta jätettiin lähettämättä sen takia, että siinä mainittiin jotain esivallasta pappismiesten Johanssonien „Puheita huoneentaulun johdosta“ nimisen, täällä luettavakseni annetun kirjasen mukaan. Onpa menty niin pitkälle, että on kerrassaan kielletty minun mitään mainitsemasta siitä, että nyt istun kärsimässä rangaistusta majesteettirikoksesta. Enpä tosiaan näin ollen enään ymmärrä, mistä täällä sitten olisi lupa kirjoittaa ja miten sen pitäisi käydä yleensä, nyt varsinkin kun itse kirjoitustapa (tyylikin) osottautui kelpaamattomaksi. Tosin kyllä minä vielä vähän muistelen maalaisten kirjeitten entisaikaan alkaneen jotenkin tähän tapaan: „Nyt lähestyn Sinua näillä muutamilla riveillä ja saan tietä antaa että minä olen voinut hyvin, jota samaa Herran lahjaa toivon sinulle“ j. n. e. Samalla nuotilla, ehkäpä sanoillakin, vaadittaisi kaikesti minuakin täältä kirjoittamaan, mutta kyllä se nyt on kerrassaan mahdotonta minulle ruveta aina kehumaan, että minä voin täällä hyvin, eikä sitä ottaisi uskoakseen minun kirjevaihtokumppanini, yhtä vähän kuin he pitävät sellaisesta Jumalan pilkkaamisesta, että häntä ajatuksettomasti vain

mainitaan ja avuksi toivotellaan. Kirjeenvaihdon sisältö, tyyli y. m. riippuu eri henkilöitten ja kirjevaihtokumppanusten luonteesta, sivistyksestä, yhteiskunnallisesta asemasta j. n. e., puoluenäkökannoista, uskonnollisista vakaumuksista ja kunkin kirjoittajan yksityistarkoituksista puhumattakaan. Tulla nyt sitten vankilanjohtaja vaatimaan, kun minä osotan kirjeen vaimolleni ja omistan sen tovereilleni, että minun pitäisi kirjoittaa „maltillisemmin“, niin eikö se toden totta ole liian tuntelevaista? Ja ottaen huomioon sen, että tämä vaatimus tehdään yhdelle maan tunnetusti kiivaammalle sosialistille, niin on se samalla vähän noin niinkuin yksinkertainen tai naivi, kuten sivistyneemmät sanoisivat. Ellei asia kokonaisuudessaan katsoen olisi periaatteellisesti perin vakava ja käytännössä toden teolla vastustettava, tekisi mieleni tuo yksityistapaus kuitata muutamalla viiltävällä sanasutkauksella. Mutta asiain tällä kannalla ollen kuin edellä on esitetty, on minun täytynyt tykkäänään lopettaa kirjeenvaihtoni, sillä julkisen sanan palvelijana, sananvapauden marttyyrinä ja kaiken sanan vapauden äärimäisenä puoltajana sekä sensuurin vastustajana kaikissa muodoissaan, en minä saata pitemmältä suvaita kirjeitteni peukaloimista, olletikaan kun ei ole osoitettu mihin lakimääräykseen se perustuu.

Suuren osan edellä sanotusta voisi ehkä sovittaa myös minulle lähetettyjen kirjeitten pidättämiseen

tai yleensä vangeille lähetettyjen kirjeitten pidättämiseen, mutta kun niistä tällä kertaa on mahdotonta mitään faktillista esiintuoda, niin tyydyn vaan huomauttamaan, että myös niiden sensuroiminen olisi poistettava tai ainakin hyvin suuressa määrässä rajoitettava.

Myös kirjeitten liian pitkä pidättäminen ennenkuin niitä vangeille luovutetaan, tuottaa ikävyyksiä, haittoja, ehkäpä vahinkoitakin. Vankienkin kirjeissä saattaa toisinaan olla tärkeitäkin asioita. Niissä saattaa olla myös asioita, jotka koskettelevat elämän arimpia asioita, ihmissydämen pyhimpiä, hellimpiä tunteita. Eivätkä kaikki vangit, varsinkaan nykyään, ole murhaajia, vääränvalantekijöitä, vekselinväärentäjiä, pakkoluovuttajia vanhaan tai uuteen malliin ynnä muita paatuneita konnia, vaan saattaa niiden joukossa olla myös varsin hellätunteisia, oikeamielisiä ja ihanteellisia ihmisiä, jotka voivat tuntea mitä syvintä loukkausta, mitä suurinta kärsimystä eräänlaisten kirjeitten pidättämisestä tarpeettomasti. Kun minä esim. viime heinäkuun 5 p:nä lähetetyn kirjeen, jossa minulle ilmoitettiin isäni kuolemasta ja hautamisesta, sain vasta saman kuun 26 p:nä, niin luulenpa olevani oikeutettu kysymään, *että eikö sen viivyttäminen täällä kokonaista kolme viikkoa ollut hirveää tunnottomuutta?* Ja kun tuollainen menettely, erittäinkin herkkämieliseen ja hermosairaaseen henkilöön koskee vallan tärisyttävästi, niin kysyn, sisältyvätkö

sellaiset tunteenloukkaukset myös rangaistusjärjestelmään? Jälkimmäiseen kysymykseeni myöntävästi, vaikkapa ainoastaan vain vaitiololla vastattua, ei minusta tuntuisi olevan syytä kerskata elävämme sivistyneessä yhteiskunnassa, mikä itserakas erehdys usein juhlatuulella ollessa tulee julkituoduksi. Viimeksi mainittuna päivänä sain myös erään eduskuntavaaleja koskevan kirjeen, joka oli jo kesäkuun 25 p:nä lähettäjältä päivätty. Täällä sitä oli pidätetty siis kokonainen kuukausi, *joten aika siinä esitetyn asiantoimittamiseen oli jo aikoja sitten mennyt sivutse. Kysyn, saako sellainenkin noin vaan ilman muuta tapahtua?*

Omituiselta tuntuu myös se, ettei sähkösanomia nähtävästi eroteta kirjeistä, koska minä olen saanut tänne sähkösanomia vasta viikon ja kahdenkin kuluttua niiden lähettämisestä. *Eikö vankeinhoitoa koskevissa ohjeissa tai asetuksissa tehdä erotusta kirjeitten ja sähkösanomain välillä, vai onko vika jossain muualla?*

Tämän valituskirjelmäni alussa on jo ollut puhetta siitä, ettei minulle jouluksi annettu ystäväieni tänne minua varten tuomia kirjoja, myös siitä, että jo ennestään synkkä joulutunnelmani siitä vielä enemmän tummeni. Mutta vieläkin ansaitsee se kysymys tulla kosketelluksi muutamalla sanalla. Ohjesäännöissä kyllä sanotaan, että „Luettavaksi joutoaikoina lainataan vankilan kirjastosta johtajan määrääminä aikoina siveellisiä eli muuten hyödy-

lisiä kirjoja“, ja tutkintovankeista puhuttaessa, että „Tutkintovankien sallittakoon johtajan harkinnan mukaan hankkia itselleen sanomalehtiä ja aikakauskirjoja sekä myös muita kirjoja kuin niitä, joita hänelle vankilan kirjastosta käypi lainata“. Noitten määräysten mukaan, jos ne kysymyksen alaisessa asiassa olisivat ainoana ohjeena, olisi kyllä tirehtööri muodollisesti oikeassa väittäessään, että hän, pidättäessään jouluksi odottamani kirjat, menetteli ainoastaan lain määräysten mukaan. Mutta, kun jo aikaisemmin oli minuunkin nähden tässä suhteessa toisin menetelty ja toisiinkin vankeihin nähden, myönsi tirehtööri näistä säännöistä poiketun esim. ammatti-, kieliopilliseen- ja tieteelliseen kirjallisuuteen katsoen, sallimalla niitä vankien itse hankkia, koska sellaisia ei vankilan kirjastossa ole, eikä niitä sinne liioin vähän käyttämisen ja kallishintaisuuden vuoksi osteta. Tätä paitsi jo Heinäkuulla, kun maisteri Nuortevan kanssa tiedustelimme vankilan apulaisjohtaja Gyllingiltä tätä kirjallisuusasiaa, antoi hän (ensin kyllä epäroittyään) lopuksi jotakuinkin tähän suuntaan käyvän vastauksen: „Kun saisi tietääkin, mitä kirjoja ne pitäisi olla, elleivät nämä meidän kirjat (kirjaston) maistuisi“. Sittemmin tuotiinkin minulle kotoani pääasiassa saksankielen harjoitusta varten Edv. Bernsteinin kolmenidoksinen teos: „Ferd. Lasalle's Reden und Schriften“ sekä Hauvosen saksalais-suomalainen taskusanakirja. Myös nyt

joulukuulla tänne tuoduista kirjoista sain jo t. k. alkupäivinä yhden, nimeltä „Suurten ajattelijain elämänkatsomukset“, mutta en toisia: Työväenkalenteria, Uudenajan kynnyksellä, Luolaihmiset, ynnä Uusi Valtio-oppi, kirj. Anton Menger. Nyt vasta eilen, kun olin jo alkanut kirjoittamaan tätä valitustani, toi vankilan pappi minulle viimeksimainitun teoksen selityksellä, „että hän tuo sen ikäänkuin omasta kirjastostaan“. Kysymykseeni, miksi en saa myös toisia jo mainittuja kirjoja? vastasi hän, että ne pilaavat mielikuvituksen y. m. sentapaista. Ja tarjotessani niitä lahjaksi vankilan kirjastoon ehdolla, että saisin niitä lukea, selitti pastori Caselius kirjastonhoitajana, että „me emme voi ottaa sellaista lahjaa vastaan, sillä ne ovat törkyä. Ne ihan repivät ja raastavat ihmisen hajalle. Jos osaisivat kirjoittaa kun kerran rupeavat“ j. n. e. Lopputulokseksi siis tästä kirjallisuusprosessista jäi se, että siihen nähden harjoitetaan myös yhtä ankaraa sensuroimista kuin kirjeittenkin suhteen, jonka ymmärtää ainoastaan muistamalla sen, että vankilat jäivät suurlakkoviikolla 1905 tuulettamatta, joten näissä on vielä jälellä kaikki aikojen kuluessa kasaantunut „törky“, käyttäkseni pastorin äskeistä sanaa, törky, mikä tosiaan ellei se revi ja raasta, niin tukehduttaa ja tyhmistyttää ihmistä. *Koettakaa sentähden hyvät herrat edes etanan vauhdilla kiirehtiä ajan mukana! Avatkaa akkunat, laskekaa raitista ilmaa huoneisiin!*

Terveellistä se on, vaikkakin se vähän „repii ja raastaa“ tukkeutuneita keuhkoja.

Tuota yleistä huomautusta paitsi sopinee vielä huomauttaa, että silloin kun kerran ammattikirjallisuutta sallitaan vankien itse hankkia, niin sisältyvät minulta pidätetyt kirjat oikeastaan samaan käsitteeseen, sillä sosialistisena sanomalehtimiehenä ovat minulle puolueeni vuosijulkaisut ammattikirjallisuutta. Eikä siinä pitäisi katsoa sitä, että ne kirkonmiesten tai muiden yhteiskunnan ylisillä istujain sisäkaluja hieman saattaa toinen kerta repiä ja kouristella.

Täällä huomaamiini epäkohtiin kerran kajottuani kysyn vielä, kuinka on ymmärrettävä, että täällä säilytetään heikkomielisiä vankeja, vaikka laki aivan selvästi kieltää, ettei mielisairasta saa panna rangaistusta kärsimään. Täällä kuulee kuitenkin tuon tuostakin niiden ulinaa ja loilotusta, joka varsinkin yön aikaan häiritsee toistenkin rauhaa sekä tekee muutenkin kaamean ja tuskallisen vaikutuksen. Ikävää on sen lisäksi katsella kun niitä käsiraudoissa kävelyllä kuljetetaan. Paitsi noiden onnettomista onnettomimpien omaa kohtaloa, synkentää heidän täällä olonsa muiden vankien elämää. Ja onhan sitä täällä riittävästi synkkyyttä ilmankin sekä terveillekin aivan täysin määrin kestettävää, ettei sitä sallisi enään tuollaisilla, kuten minusta tuntuu, ilmeisesti lakivastaisilla menettelyillä lisäiltävän.

Yhtä ja toista muistutettavaa vielä tosin tuntuisi

täällä olevan, kuten esim. töiden hinnottelun suhteen, jonka luulen, poikkeuksia lukuunottamatta, ehkä liian alhaiseksi. Tästä epäkohdasta, jos otaksumani näkyisi todeksi, koituisi vahinkoa vangeille, valtiolle sekä pikkuteollisuuden harjoittajille maassa, jotka viimeainitut ilmankin valittavat vankilatyön vahingoittavan teollisuutta. Ja jos, kuten luulen, suuri osa vankilan työstä käytetään tai tulisi vankilan palvelusväen hyväksi, tuntuu se mielestäni vähän epämoraaliseltakin. Mutta kun vangin on tuiki mahdoton tunkeutua asiain ytimeen, niin ei minulla ole tästä asiasta monia todisteita tällä kerralla siitä enemmän väitelläkseni. Vastaisuudessa tulen niitä kumminkin enemmän hankkimaan, ja silloin en suinkaan tule tätäkään asiaa vaitiolollani sivuuttamaan. Olisipa sen vuoksi toivottavaa, jos vankeinhoitohallituksen kautta vois saada silmäyksen työhinnotteluihin maan vankiloissa viime vuosina, verratakseni niitä toisiinsa sekä käypiin hintoihin yleensä maassa.

Lopuksi muudan sana yleensä.

Niinkuin vankeinhoitohallitus sen parhaiten tietää, ei maamme vankeinhoidossa tehdä mitään eroitusta valtiollisten vankien ja tavallisten rikosten tekijäin välillä, vaan ovat ne molemmat asetetut samaan kategoriaan. Mutta kun nyt kaikki tässä maailmassa on suhteellista, niinpä kärsimyskin, niin olisi se myöskin vankeinhoidossa otettava huomioon, sillä onhan selvää, että esim. joku

rikollisen jälille joutunut talonpojan renki tai joku kaupunkienkin kurjuuden pesistä vankiloissa tavallisesti asuskeleva olio, joiden ravinto, asunto, vaatetus ja sivistystarpeet vapaudessakin ollessa tulevat perin puutteellisesti tyydytettyä, onhan selvää, toistan vieläkin, etteivät sellaiset henkilöt kärsi vankilassa lähimainkaan samassa määrässä mainitsemistani ynnä muista puutteellisuuksista, kuin sellaiset, jotka ovat tänne joutuneet edullisemmista elämän oloista. Kirjallisuus esim. saattaa monelle tavallisista rikoksentekeijöistä olla vaan miltei kauhistus, sensijaan, että se valtiollisille vangeille on heidän elämänsä tärkeimpiä ehtoja. Myös aikasuhteet ja yleinen edistys maassa olisivat vankeinhoidossakin huomioon otettavat.

Edistys on minun iloni, lain turvaama vapaus toivoni, rehellinen ja suora esiintyminen tapani. Siitä johtunee, että olen nyt joutunut taisteluun edistyksen puolesta niin sanoakseni itse vihollisen päämajassa, ollessani ypö-yksin monin verroin lukuisampain ja paremmin varustettujen vastustajaini keskellä. Mutta tätä en ole voinut välttää, tietäen että nykyinen yhteiskunta kaikkine komeuksineen lepää vankilain perusteella. Sentähden lopetan tämän huudahdukseen: **„Katsokaat konsulit, ettei valtio kärsi vahinkoa!“**

Turun lääninvankilassa, Jouluk. 31 p:nä 1908.

J. Eetu Salin.

Majesteettirikoksesta tuomittu rangaistusvanki.

Tila ei salli tässä suurin selostaa seurauksia edellä olevista kirjelmistäni. Ei liioin seikkaperäisemmin kosketella vankilajärjestelmän kierouksia, kuvata sen turmelevia ja tylsistyttäviä ominaisuuksia. Niistä ehkä toiste.

Nyt vain mainitsen Vankeinhoitohallituksen vasta Maaliskuun 15 p:nä päiväämän ja vankilassa saman kuun 22 p:nä jäljennetyyn sekä minulle vasta vankilasta vapaaksi päästyäni annetun, Turun Läänin-vankilan johtajalle osotetun, vastauksen mukaan:

„että Hallitus on ottanut (edellä) sanotut valitukset tutkiaksensa, vaan koska Johan Edvard Salin niin myöhään on valittanut siitä että hänen mainitsemansa kirje olisi järin myöhään hänelle toimitettu, eikä enään saada selvitystä siitä koska se on vankilaan saapunut, niin ei Vankeinhoitohallitus ole voinut ryhtyä toimenpiteisiin sen johdosta, ja mitä muihin valituksiin tulee, niin Vankeinhoitohallitus ei katso niitten aiheuttavan muuta toimenpidettä Vankeinhoitohallituksen puolelta kuin sen että Vankeinhoitohallitus saa kehottaa Herra Johtajaa pitämään huolta siitä, että vankien työt, säästörahat ja työosuudet niin pian kuin mahdollista, mieluummin jokaisen viikon päätyttyä merkitään vankien vastakirjoihin.

Tämän ohessa ja koska asiaa käsiteltäessä on tullut ilmi, ettei vangeille tulleihin kir-

jeisiin merkitä saapumispäivää, niin saa Hallitus noudatettavaksi mainita, että tällöinen merkitseminen on aina tehtävä.

— — — — —
— — — — —

Alexis Gripenberg.

Birger af Björkesten.

v. t.“

Tärkeimmät valituksessani mainitut asiat eivät siis aiheuttaneet mitään „toimenpidettä“. Eivät saaneet edes Vankeinhoitohallitusta puolustamaan lakivastaisia menettelyjään. Herrojen lohdutukseksi voin nyt mainita, etten ollut niin yksinkertainen valitusta tehdessänikään, että olisin toivonut Vankeinhoitohallituksen myöntävän syytökseni oikeutetuiksi, muuten kuin vaitiololla. Omientuntojenne rauhoitukseksi (jos te sellaisesta mitään tiedätte) sanon myös, etteivät ne liha- ja makkara-palaset, joista valituksessani niin vaikeroin suinkaan olleet valitukseni tekiöinä, muussa merkityksessä kuin siinä, että niillä voin osoittaa ristiriitaisuuden vankila-ohjesäännön ja asetuksen välillä.

Agitaattorin velvollisuus on kiinnittää ihmisten huomiota yhteiskunnallisiin epäkohtiin. Siinä tarkoitukseni. Ja siinä olen minä vankilassa ollessani samoin kuin koko majesteettirikosjutussani kieltämättä onnistunut.

Morkkaajilleni.

Pikkuhyveitensä huolin hoidellen
Käy nollat kimppuuni, kun tapaa ilkun, poljen.
Hyverääsyjensä kerskuin näytellen
He moittii mua, kun teitensä en kulje.
Mutt' pyhysharsonsa vain paikoin peittää konnan
Sen takaa rietassielu kuultaa, irvii piru.
Apina naamioittu säyseinkin, vaikk' häntää vailla;
Ihmisiä harvassa on perin näillä mailla.

Mä nautasivistystä ylenkatson, nauran
Ja säädelmiä ilkun pässien;
Puhtaampi moraalini silti on kuin lauman,
Vaikk' joskus tallustelen teillä nassujen,
Siveysnormit venyy, vaihtuu, muuttuu,
Raisut sielut kaiteet särkee, suuttuu.
Moraali nunnain, munkkien lauluna laumaa varten
On suissa suruttarien, ei konsaan onnetarten.

Kemuissa.

Heli, heli, heli, heli, Hellin kengät
Sievin tahdin sipsuttaa,
Enkelin lailla,
Näilläkin mailla,
Neitokset heitäsä vaatettaa.
Niinkuin keijukaiset tuolla,
Tuvan tuoll' ja tuollapuolla,
Immet vienot,
Hiivatin hienot,
Keveästi tanssia liihottaa.
Tuo, tuolla on mun,
Tuo, tumma kun tukka!
Kah! — Nyt sen vei
Jo naapurin Jukka!
Sitäkös mölli,
Tomppeli, kölli!
Sen sinä muistat — saamari soi!

Povi, povi, povi, povi, poikain niinkuin
Tyttöjen rinnassa kutkuttaa,
Tuostako heilaa,
Santeri meinaa,
Jota hän kiimaten kieputtaa?
Mutt' missä on tyttini taanonen mun?
Kas, kas! noin hellästi vyöttävi kun!
Kädet uumaan,
Toisen kullan,
Ettei vaan — no vieköön jos.
Eipä se ainoa mulla oo,
Tuolla on Kainosen Ulla jo,
Sitä ei likkaa,
Niin vain nappaa,
Kompurakoivet jonnin jo.

Pois huolesi koita heittää!

Yhä lystiä sietää viettää,
Ilo ehto on elämän onnekkaan,
Pois huolesi koita heittää,
Kun ne auta ei hiukkaakaan.

Kas! Vesseli-Heikkiä kuinka,
Hän hauskalla tuulella ain' on vaan,
Vaikka syytä lie hällän monta,
Sinun laillas huokaamaan.

Ja tuolla on Heikin heila,
Niin viehkeä, veiterä, vilpas vaan,
Kun syntiinlankeemusta —
Hän ei tuntisi laisinkaan.

Sonetti.

On mailma suljettu multa,
En armaani silmiä nää,
Se rinnassain tunnetta, tulta
Virittelee säihkyävää.
Vaan talttuos vihani vuo,
Siks' kunnes sen raivota suon,
Ei silloin vankilat saa
Mua estää, ei vaikenemaan.

Ajan kohdusta ritari saattaa
Syntyä kuolematon,
Min' aseet kauvaksi kantaa
Ja kilpenä totuus on.
Hän uhmaten syöksyvi taistoon,
Lippunsa tunnus on tää:
„Suuri totuus on ja se voittoon
Vie, hetki kun ennättää“.

SISÄLTÖ:

Poliittisia ajatelmia:

	Sivu
Esilausekma	3
„Ei pelota“	9
Mik' on painohallitus?	11
Totuus ja majesteetit	13
Halla ja myrsky	26
Usko auttaa	29
Kronikan katkelma	42
Kolminaisuusoppia	46

Järjen väitteitä:

Raamatullinen tarina	53
Isä Trifan	60
Pois kummittelijat!	63
Laulu Maljasta	65
Mit' on autuus?	68
Syntikö vai —?	71
Kaisulle taivas	73
Toisinto	75

Tunnelmia y. m.:

Kapitalismin uhrien puolesta	79
Porvarivallan ylistykseksi	84
Vankilasta sairaalaan	86
Joulupäivänä 1908	88
Valituskirjelmäni vankeinhoitohallitukselle	95
Morkkaaajilleni	113
Kemuissa	114
Pois huolesi koita heittää!	116
Sonetti	117